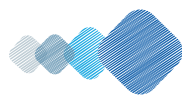

Sundimi i ligjit në pikëpamje të pranimit në BE

— dokument tremujor —

janar – mars 2022

Instituti
për
politikë
evropiane.
Shkup

Ky projekt finansohet nga Bashkimi Evropian

Sundimi i ligjit në pikëpamje të pranimit në BE

Dokument tremujor janar – mars 2022

Botues:

Instituti për politikë evropiane - Shkup

Për botuesin:

Dr. Simonida Kacarska

Redaktorët:

Dr. Simonida Kacarska
Dr. Ardita Abazi Imeri

Autorë:

Dr. Ardita Abazi Imeri
Angela Delevska
Angel Mojsovski
Iva Conevska Vangelova

Përkthim nga gjuha angleze në gjuhën shqipe:

Blerina Starova Zlatku

Dizajn grafik:

Relativ

2022, Shkup

Ky raport është përgatitur në kuadër të projektit "Ndërtojmë urë për një të ardhme të përbashkët: Sundimi i së drejtës në drejtim të aderimit në BE", i financuar nga Bashkimi Evropian. Përmbajtja e këtij dokumenti është përgjegjësi e vetme e autorëve dhe assesi nuk mund të konsiderohet se i përfaqëson qëndrimet dhe pikëpamjet e Bashkimit Evropian.

Ky dokument përmbledh zhvillimet kryesore në lidhje me sundimin e ligjit në Maqedoninë e Veriut në pikëpamje të pranimit në BE për periudhën janar – mars 2022. Ai përfshin mbikqyrjen e bazave të hyrjes në BE, duke përfshirë zhvillimet kryesore në funksionimin e institucioneve demokratike, reformën e administratës publike dhe kapitullin 23: Gjyqësori dhe të drejtat themelore.¹

Zhvillimet kryesore

- » Komisioni Parlamentar për Sistemin Politik dhe Marrëdhëniet ndërmjet Bashkësive ka filluar diskutimin e Projekt Ligjit mbi Ndryshimet e Kodit Zgjedhor, me një propozim për një model proporcional, pa një prag zgjedhor, me modelin D 'hondt të shpërndarjes së mandateve ku shteti do të ishte një njësi zgjedhore.
- » Të dhënat nga regjistrimi u botuan në fund të marsit 2022, duke treguar se popullsia është ulur me rreth 10%.
- » Me zgjedhjen e Qeverisë së re dhe emërimin e ministrit të ri të drejtësisë, u paralajmërua hartimi i Strategjisë së re Gjyqësore 2023-2027. U caktua një Zëvendëskryeministër (ZKM) i ri për qeverisjen e mirë, duke marrë një pozicion që më parë ishte titulluar si ZKM për Luftën kundër Korrupsionit dhe Krimin, Zhvillimit të Qëndrueshëm dhe Burimeve Njerëzore.
- » Me hyrjen në fuqi të ligjit të ri mbi ndërmjetësimin nën sloganin “Ka një zgjidhje”, u paralajmërua një fushatë për të nxitur ndërmjetësimin si një mënyrë alternative për zgjidhjen e mosmarrëveshjeve dhe u përcaktuan afate për miratimin e akteve nënligjore, së bashku me emërimin e Koordinatorit Kombëtar të Ndërmjetësimit dhe anëtarëve të tij. Megjithatë, procedura e përzgjedhjes nuk ka filluar ende.
- » Bordi i Shoqatës së Gjyqtarëve miratoi një Strategji për përmirësimin e statusit material të gjyqtarëve 2022-2024 dhe formoi një grup pune që do të përgatisë kërkesa të reja për institucionet me afate specifike për zbatim.
- » Maqedonia e Veriut u rendit e 87-ta në botë me 39 pikë indeksi, ndërsa në vitin e mëparshëm ishte në vendin e 111-të me 35 pikë indeksi në Indeksin e fundit të Perceptimit të Korrupsionit të Transparency International, duke treguar përparim për shkak të ndjekjes penale të korrupsionit të nivelit të lartë dhe forcimit të organeve të mbikëqyrjes.
- » Në mënyrë të veçantë, Qeveria ka mundur që të gjithë personat me aftësi të kufizuara të regjistruar në ciklin e parë, të dytë dhe të tretë të studimeve në institucionet publike të arsimit të lartë të lirohen nga pagesa. Përveç kësaj, personat me statusin e fëmijëve pa prindër dhe kujdes prindëror, prindërit e papunë të fëmijëve dhe personat me statusin e invalidëve të luftës gjithashtu përjashtohen nga bashkëpagesa e shkollimit.
- » Qeveria tërhoqi Projektligjin për Ndryshimin e Ligjit për Gjendjen Civile, me shpjegimin se ligji duhet të finalizohet.
- » U miratua Strategjia për Përfshirjen e Romëve 2022-2030.

¹ Në rastet kur janë dërguar kërkesa për informacion publik, periudha e raportimit mund të jetë më e shkurtër. Raste të tilla vërehen qartë në tekstin e përmbledhjes.

Lista e shkurtesave

AGJPP	Akademia për Gjyqtarë dhe Prokurorë Publikë
PTHP	Prokuroria Themelore Publike
PTHP PKOK	Prokuroria Themelore Publike për Ndjekjen e Krimit të Organizuar dhe Korrupsionit
KVP	Kornizës së Vlerësimit të Përbashkët
KÇZE	Komisioni për Çështje të Zgjedhjeve dhe Emërimeve
KPMD	Komisioni për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi
OSHC	Organizatat e Shoqërisë Civile
SMD	Sistemi i Menaxhimit të Dokumenteve
KE	Komisioni Evropian
MBNJ	Menaxhimi i burimeve njerëzore
GJEDNJ	Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut
ENER	Regjistri Elektronik Kombëtar i Rregulloreve
BE	Bashkimi Evropian
LRI	Laboratori i Raportimit Investigativ
LGBTI	Personat lezbike, homoseksualë, biseksualë, trans dhe interseksualë
LMDHP	Ligji për Mbrojtjen e të Dhënave Personale
MPPS	Ministria e Punës dhe Politikës Sociale
MPB	Ministria e Punëve të Brendshme
MD	Ministria e Drejtësisë
OJQ	Organizata Joqeveritare
RAP	Reforma në Administratën Publike
PDC	Zhvillimi dhe koordinimi i politikave
AMDHP	Agjencia për Mbrojtjen e të Dhënave Personale
MFP	Menaxhimi i Financave Publike
ZPP	Zyra e Prokurorit Publik
KSHPK	Komisioni Shtetëror për Parandalimin e Korrupsionit
OSH	Ofrimi i shërbimit
ISHA	Inspektorati Shtetëror i Arsimit
SIGMA	Mbështetje për përmirësimin e qeverisjes dhe të menaxhimit
PSP	Prokuroria Publike për Ndjekjen e Veprave Penale në lidhje me dhe që dalin nga përmbajtja e përgjimit të paligjshëm të komunikimeve (Prokuroria Speciale Publike)
VMRO-DPMNE	Organizata e brendshme revolucionare maqedonase - Partia Demokratike për Unitetin Kombëtar Maqedonas

Përmbajtja

Funksionimi i institucioneve demokratike	6
Zgjedhjet	7
Kuvendi	8
Qeverisja	9
Shoqëria civile	10
Mbikëqyrja civile e sektorit të sigurisë/zbulimit	11
Reforma e Administratës Publike	12
Kapitulli 23	14
Funksionimi i gjyqësorit	15
Dokumente strategjike.....	15
Organet drejtuese	15
Pavarësia dhe paanshmëria	15
Llogaridhënia	16
Profesionalizmi dhe kompetenca	17
Cilësia e drejtësisë	17
Efikasiteti	18
Lufta kundër korrupsionit	19
Kuai institutional	19
Kuai ligjor.....	21
Të drejtat themelore	21
Jurisprudenca e Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut	21
Avokati i Popullit.....	21
Objektet e burgut dhe paraburgimit	22
Mbrojtja e të dhënave personale.....	22
Liria e mendimit, e ndërgjegjes dhe e fesë	23
Liria e shprehjes	24
Grupe të prekshme dhe parimi i mosdiskriminimit	24
Gjinia	25
Gjhuha e urrejtjes.....	26
LGBTI +	26
Romët.....	27

Funksionimi
i institucioneve
demokratike

Zgjedhjet

Gjatë periudhës raportuese, u zhvilluan diskutime mbi temën e reformës së kodit zgjedhor si përgjigje ndaj kërkesave të partive të vogla politike të përfaqësuara në parlament² për futjen e ndryshimeve në kodin zgjedhor, më specifiku që vendi të jetë një njësi zgjedhore, me një model zgjedhor proporcional dhe pa prag të daljes.³ Më parë këtë vit, deputetët e pesë partive të vogla në koalicionin qeverisës ofruan mbështetje të mëtejshme të kushtëzuar për qeverinë e re me amendamente të kodit zgjedhor me afat brenda tre muajve.⁴

Një vëzhgim i kohëve të fundit i pikëpamjeve të partive politike dhe qytetarëve mbi sistemin me një njësi “tregon se shumica e partive politike janë dakord me futjen e një njësie zgjedhore (me përjashtim të bllokut të partive shqiptare).”⁵ Qytetarët mendojnë të njëjtën gjë, por ata ende kanë qëndrime të forta negative dhe janë të zhgënjyer ndaj partive politike në lidhje me mënyrën se si partitë përfaqësojnë interesat e qytetarëve.⁶

Deri në fund të marsit, Komisioni për Sistemin Politik dhe Marrëdhëniet ndërmjet Bashkësive mbajti një seancë për Projekt-ligjin për Ndryshimet në Kodin Zgjedhor⁷ ku anëtarët e komisionit mbështetën fazën e parë të propozimit për një model proporcional, pa një prag zgjedhor, me modelin D “hondt të shpërndarjes së mandateve ku shteti do të ishte një njësi zgjedhore.”⁸

2 “Demokratski Sojuz: Reforma radikale e rregullave zgjedhore (Демократски Сојуз: Коренити реформи на изборните правила),” Faqja zyrtare e internetit e partisë politike Demokratski Sojuz, 29 janar 2022, shorturl.at/rOPRV.

3 “A do të sjellë radikalë dhe inflacion të klientelizmit ndryshimi i modelit zgjedhor?! (Промената на изборниот модел ќе донесе радикали во парламентот и инфлација на клиентелизам?!)” Deutsche Welle-North Macedonia, 21 janar 2022, <https://bit.ly/35qNFAV>.

4 “Pesë Partitë kushtëzojnë mbështetjen e tyre për Qeverinë (Пет партии ја условија поддрshkata за Владата),” Deutsche Welle 14 janar 2022, <https://bit.ly/3xdbpUr>.

5 Zlatko Atanasov et al., “Sistemi zgjedhore në Republikën e Maqedonisë së Veriut: Si të sigurohet përfaqësim i barabartë dhe i drejtë në Parlament (Изборниот систем на Република Северна Македонија: Како да се обезбеди рамноправна и фер застapеност во Собранието)” (National Democratic Institute (NDI), shkurt 2022), <https://bit.ly/3tM7TgC>.

6 Ibid.

7 “Seanca nr. 39 e Komisionit për Sistemin Politik dhe Marrëdhëniet ndërmjet Bashkësive e caktuar për 22 mars 2022 në orën 10:00 (Седница бр. 39 на Комисија за политички систем и односи меѓу заедниците, закажана за 22.03.2022 година во 10:00 часот),” Faqja zyrtare e Kuvendit të Republikës së Maqedonisë së Veriut, <https://bit.ly/3J85Ysj>.

8 Ibid.

Kuvendi

Pikat kryesore të diskutimit në Kuvend u përqendruan rreth heqjes së Qeverisë Przhino, apanazhit dhe pagës minimale. Propozimi i VMRO-DPMNE-së për shfuqizimin e Marrëveshjes së Përzghinos për Qeverinë nuk u pranua nga shumica e deputetëve (32 votuan për; 55 ishin kundër).⁹ Kërkesa për kundërshtimin e kësaj marrëveshjeje erdhi nga partia më e madhe e opozitës në parlament dhe në vend, VMRO- DPMNE. Kërkesa për shfuqizimin e apanazhit të deputetëve u kundërshtua gjithashtu. Projekt- ligji u propozua nga një nga partitë më të vogla të opozitës në parlament¹⁰ dhe vetëm 16 deputetë votuan për të shfuqizuar apanazhin.¹¹ Sipas ligjit mbi pagën minimale, parlamenti pranoi njëzëri propozimin e qeverisë për të miratuar amendamentet në një procedurë të shkurtuar.¹²

Në lidhje me funksionimin e Kuvendit, u bllokuan disa komisione parlamentare si rezultat i zgjedhjeve lokale të vitit 2021.¹³ Disa deputetë janë transferuar nga Kuvendi në pushtetin vendor dhe ka patur një ndryshim të shpërndarjes së pushtetit brenda komisioneve. Kështu, përbërja e komisioneve nuk pasqyron situatën e re midis qeverisë dhe opozitës.¹⁴

Kjo ka rezultuar në një bllokadë të komisionit ligjvënës, komisioni që zgjedh gjykatësit në Gjykatën Kushtetuese. Për shkak të rrezikshmërisë që paraqet mungesa e vendeve të lira për gjyqtarë, Kryetari i Gjykatës Kushtetuese i dërgoi një kërkesë Kryetarit të Parlamentit të Maqedonisë së Veriut, duke kërkuar ndihmën e tij për të bërë presion që të mblidhet komisioni sa më shpejt të jetë e mundur për të zgjedhur gjyqtarët.¹⁵

Kryetari i Kuvendit, duke synuar zhblokimin e punës së Komisionit për Zgjedhje dhe Emërime propozoi shkarkimin e deputetit që nuk është më pjesë e koalicionit qeverisës. Në fillim të marsit 2022, u zhvillua një Seancë e Kuvendit në lidhje¹⁶ me propozimin e paraqitur nga Kryetari i Kuvendit për shkarkimin e deputetit, ku pas një debati tre ditor, me 61 vota për dhe pa praninë e opozitës, deputeti në fjalë u shkarkua¹⁷ si anëtar i KZE Ky vendim u dënua nga partia dhe ata njoftuan se “nuk do të jenë më konstruktivë”.¹⁸

9 Qeveria po ikë në mlynrë qyqare nga shfuqizimi i Qeverisë Przhino (Влада кукавички бега од укинување на Пржинската Влада),” Faqja zyrtare e Partisë Politike VMRO-DPMNE, 10 shkurt 2022, <https://bit.ly/35zp3pF>; Kërmov: Paraqitet Projektligji për Shfuqizimin e Apanazhit - Qeveria po përpiket të miratojë në mënyrë të parregullt Apartamentin (Крмов: Поднесен Предлог-Факон за укинување на апанажа – Влада се обидува неделовнички да усвои апанаж),” Faqja zyrtare e Partisë Politike Levica, 25 janar 2022, <https://bit.ly/3sPgLTk>.

10 Kërmov: Paraqitet Projektligji për Shfuqizimin e Apanazhit - Qeveria po përpiket të miratojë në mënyrë të parregullt Apartamentin (Крмов: Поднесен Предлог-Факон за укинување на апанажа – Влада се обидува неделовнички да усвои апанаж),” Faqja zyrtare e Partisë Politike Levica, 25 janar 2022, <https://bit.ly/3sPgLTk>.

11 “Deputetët pajtohen kur u puna ka të bëjë me xhepin e tyre. Vetëm 16 deputetë votuan kundër heqjes së Apanazhit (Пратениците сложни кога се работи за нивниот џеб. Само 16 пратеници гласаа против укинувањето на апанажата),” Plusinfo.Mk, 10 shkurt 2022, <https://bit.ly/3HTP1Rw>.

12 “Seanca nr. 62 e Parlamentit të R. Maqedonisë së Veriut, e caktuar për 10 shkurt 2022 në orën 11:00 (Седница бр. 62 на Собранието на Р. Северна Македонија, закажана за 10.02.2022 година во 11:00 часот),” Faqja zyrtare e Parlamentit të Republikës së Maqedonisë së Veriut, , <https://bit.ly/3tDihHo>.

13 Komisioni Shtetëror i Zgjedhjeve (Државна изборна комисија), “Zgjedhjet Lokale 2021 (Локални Избори 2021)”, tetor 31, 2021”11 mars 2021, <https://bit.ly/3lVqsVF>.

14 “Komisionet në Kuvend nuk punojnë prej muajsh, VMRO-DPMNE nuk sheh faj tek vetja (Комисии во Собранието не работат со месеци, ВМРО-ДПМНЕ не гледа кај себе вина),” Nezavisen.Mk, 14 shkurt 2022, <https://bit.ly/3pLGcTI>.

15 “Njoftimi: Kryetarja e Gjykatës Kushtetuese, Dobrilla Kacarska i dërgoi një letër Kryetarit të Kuvendit, Talat Xhaferi (Соопштение: Претседателката на Уставниот суд Добрила Кацарска испрати писмо до претседателот на Собранието, Талат Џафери),” Faqja zyrtare e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Maqedonisë së Veriut, 7 shkurt, 2022, <http://ustavensud.mk/?p=21722>.

16 Seanca nr. 64 e Parlamentit të R. Maqedonisë së Veriut, e caktuar për 10 shkurt 2022 në orën 11:00 (Седница бр. 64 на Собранието на Р. Северна Македонија закажана на 01.03.2022 година во 11:00 часот),” Faqja zyrtare e Parlamentit të Republikës së Maqedonisë së Veriut, , <https://bit.ly/3j2HaqZ>.

17 “Zendeli u shkarkuar me 61 vota, pa Opozitën (Зендели разрешен со 61 глас, без опозиција),” Fokus, mars 3, 2022, <https://bit.ly/3K6LPEK>.

18 “Pas shkarkimit të Zendelit, BESA kërcënohet: Nuk do të jemi më konstruktivë (По разрешувањето на Зендели БЕСА се закани: Нема да бидеме веќе конструктивни),” Fokus, 4 mars 2022, <https://bit.ly/3J50tKH>.

Kuvendi shqyrtoi Raportin e KE për vendin katër muaj pas publikimit. Ambasadori i BE-së Geer vuri në dukje se Kodi Zgjedhor duhet të rishikohet menjëherë, flamuri evropian nuk duhet të keqpërdoret dhe se duhet të ketë më pak përdorim të procedurës së shkurtuar, por gjithashtu Parlamenti duhet të forcojë rolin e tij dhe të angazhohet në dialog konstruktiv midis palëve.¹⁹

Qeverisja

Pati një ristrukturim brenda qeverisë,²⁰ me emërimin e disa ministrave të rinj: Gjithashtu u ristrukturua edhe Zyra e Zëvendëskryeministrit për Luftën kundër Korrupsionit duke u riemëruar si Zyra e Zëvendëskryeministrit për Politikë dhe Qeverisje të Mirë.²¹ Kryeministri i sapoemëruar ka njoftuar se portofoli i Zëvendëskryeministrit të ri nga 17 janar 2022 do të merret me qeverisjen e mirë, dhe gjithashtu do të mbulojë vendosjen e standardeve në institucionet, transferimin e njohurive dhe proceset e digjitalizimit në mënyrë që të reduktohen gabimet njerëzore. U vu në dukje se lufta kundër korrupsionit duhet të trajtohet nga Ministria e Drejtësisë (MD) dhe Ministria e Brendshme (MD).

Sipas Indeksit të Perceptimit të Korrupsionit të Transparency International,²² vendi ka përmirësuar perceptimin e tij publik në luftën kundër korrupsionit dhe ka kaluar nga vendi i 111 në atë të 87 brenda një viti.²³ Vendi gjithashtu ka përmirësuar demokracinë pas daljes nga kategoria e “regjimeve hibride” sipas Economist Index of Democracy.²⁴ Në vitin 2021 Maqedonia u ngrit për pesë vende, nga 78 në vitin 2020 në vendin 73 në vitin 2021 dhe tani është në kategorinë e “demokracive me të meta”.

Dy dekada pas regjistrimit të fundit kombëtar, vendi ka kryer më së fundi një regjistrim të popullsisë dhe amvisërive.²⁵ Kjo veprimtari ka përfunduar në shtator 2021, ndërsa të dhënat janë publikuar në fund të marsit 2022. Një nga përfundimet kryesore që mund të nxirret nga regjistrimi është se popullsia është tkurrur me rreth 10%. Edhe pse qeveria pretendoi se ky proces ishte i suksesshëm, opozita ka ngritur shqetësime, duke thënë se për ata regjistrimi është i paplotë. Përkatësisht, VMRO DPMNE pretendon se 7.2% e popullsisë nuk janë regjistruar dhe se të dhënat janë marrë nga bazat e të dhënave.²⁶ Edhe bashkësitë jo-shumicë kanë shprehur pakënaqësinë e tyre me procesin.²⁷

19 “U prezantua Raporti i Komisionit Evropian për vitin 2021 (Prezantuar në Izveštajot na Evropskata komisiya za 2021 godina),” Faqja zyrtare e Kuvendit të Republikës së Maqedonisë së Veriut, 17 shkurt 2022, <https://bit.ly/3pOSpHs>.

20 “Seanca nr. 60 e Kuvendit të R. Maqedonisë së Veriut, e caktuar për 15.01.2022 në orën 11:00 (Sedница бр. 60 на Собранието на Р. Северна Македонија закажана на 15.01.2022 година во 11:00 часот),” Faqja zyrtare e Parlamentit të Republikës së Maqedonisë së Veriut, <https://bit.ly/35CVNy9>.

21 “Grkovska emërohet zëvendëskryeministre për qeverisje të mirë, jo për antikorupsion (Грковска именувана за вицепремиерка за добро владеење, а не за борба против корупцијата),” 360 Stepeni, 17 janar 2022, <https://bit.ly/3vPca5p>.

22 <https://www.transparency.org/en/>

23 Transparency International, “Indeksi i Perceptimit të Korrupsionit 2021” (International, “Corruption Perception Index 2021”) (2021) < 2021 Corruption Perceptions Index- Explore the... - Transparency.org

24 The Economist Intelligence Unit, “Indeksi i Demokracisë 2021- Maqedonia e Veriut”, 10 shkurt 2022, 2022, <https://www.eiu.com/n/democracy-index-2021-less-than-half-the-world-lives-in-a-democracy/>.

25 Enti Shtetëror i Statistikave, “Popullsia totale rezidente e Republikës së Maqedonisë së Veriut është 1,836,713 banorë (Вкупното резидентно население на Република Северна Македонија изнесува 1 836 713 жители),” 30 mars 2022, <https://bit.ly/3uXf13D>.

26 “Miloshoski: Shifrat e regjistrimit të popullsisë janë dëshpëruese dhe operacioni është i paplotë (Милошоски: Бројките од пописот се поразителни, а операцијата некомплетна),” Faqja zyrtare e Partisë Politike VMRO-DPMNE, 30 mars 2022, <https://bit.ly/3x2P77G>.

27 “Partia Lëvizja Turke kërkon që Ligji për përdorimin e gjuhës të zbatohet siç duhet sipas rezultateve të regjistrimit (Partијата за движење на Турците бара Законот за употреба на јазиците да се имплементира соодветно според резултатите од пописот),” 360 Stepeni, 31 mars 2022, <https://bit.ly/3LA5VqG>.

Shoqëria civile

Deri në fund të dhjetorit 2021, qeveria kishte miratuar Strategjinë e Qeverisë së Republikës së Maqedonisë së Veriut për Bashkëpunim dhe Zhvillim të Shoqërisë Civile, me Planin e Veprimit 2022-2024.²⁸ Strategjia ka identifikuar prioritetet e mëposhtme: përmirësimin e kuadrit ligjor për organizatat e shoqërisë civile; forcimin e kuadrit institucional dhe praktikave të bashkëpunimit midis Qeverisë së Republikës së Maqedonisë së Veriut, organeve të administratës shtetërore dhe organizatave të shoqërisë civile, krijimin e një kuadri tatimor që përmbush specifikat e punës së organizatave të shoqërisë civile dhe mundëson zhvillimin e tyre, si dhe përmirësimin e sistemit të financimit shtetëror të organizatave të shoqërisë civile.

Në sesionin e katërt²⁹ të Këshillit për bashkëpunim midis qeverisë dhe shoqërisë civile të mbajtur në shkurt 2022 u konstatua se mbështetja financiare për OSHC-të është hequr nga buxheti vjetor i shtetit. Sipas përfaqësuesit të qeverisë në këshill, arsyeja është se “për shkak të mendimit negativ të marrë nga Ministria e Financave, projekt-programi për financimin e aktiviteteve programore të shoqatave dhe fondacioneve për vitin 2022 është hequr nga Rendi i ditës i sesionit të dytë (tematik) të Kolegjit të Përgjithshëm të Sekretarëve të Shtetit”, i cili ndaloi procedurën qeveritare në lidhje me shqyrtimin dhe miratimin e tij. Gjithashtu u njoftua se “fondet në buxhetin e Qeverisë së Republikës së Maqedonisë së Veriut për vitin 2022 nga pika 463-transferimet në organizatat joqeveritare janë të destinuara për Kryqin e Kuq të Republikës së Maqedonisë së Veriut.” Nga OSHC-të u theksua se “kjo procedurë përbën një precedent dhe është e papranueshme pa u konsultuar me Këshillin për Bashkëpunim midis qeverisë dhe shoqërisë civile të alokohen fondet nga buxheti i qeverisë të destinuara për financimin e aktiviteteve të programit të shoqatave dhe fondacioneve për Kryqin e Kuq, i cili financohet çdo vit nga burime të tjera”.³⁰

Si përfundim, u mor vendimi që pas sesionit të Këshillit për Bashkëpunim midis Qeverisë dhe Shoqërisë Civile, Njësia për Bashkëpunim me Organizatat Joqeveritare e Sekretariatit të Përgjithshëm duhet të përgatisë dhe t’u paraqesë anëtarëve të këshillit një projekt-tekst të kërkesës për shqyrtim dhe miratim të programit të propozuar për financimin e aktiviteteve programore të shoqatave dhe fondacioneve për vitin 2022. Në seancën e fundit të Këshillit për Bashkëpunim midis Qeverisë dhe Shoqërisë Civile, u konkludua se Kryeministri duhet të dërgojë një letër këshillit që kjo çështje të vazhdojë ndërinstitucionalisht, pra të përpiqet të gjejë një zgjidhje të mundshme dhe të pranueshme për të dy palët.³¹ Ky vendim u vlerësua i papranueshëm nga organizatat e shoqërisë civile, kështu që këshilli vendosi t’i dërgojë një letër proteste Ministrisë së Financave dhe mbajti një konferencë shtypi.³²

28 “Strategjia e Qeverisë së Republikës së Maqedonisë së Veriut për Bashkëpunim dhe Zhvillim të Shoqërisë Civile 2022-2024 (Strategjia na Владата на Република Северна Македонија за соработка со и развој на граѓанското општество 2022-2024)” (Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut, Sektori për Bashkëpunim me Organizatat Joqeveritare, 28 dhjetor 2021), <https://bit.ly/3tzL0g6>.

29 U mbajt më 10.02.2022 <https://www.nvosorabotka.gov.mk/?q=mk/node/696>

30 Këshilli për Bashkëpunim midis Qeverisë dhe Shoqërisë Civile, “PROCESVERBAL nga Sesioni i Katërt i Këshillit për Bashkëpunim midis Qeverisë dhe Shoqërisë Civile, i mbajtur më 10.02.2022 (3 А П И С Н И К од четвртата седница на Советот за соработка меѓу Владата и граѓанското општество, одржана на 10.02.2022 Година)”, 10 shkurt 2022, <https://bit.ly/3u2vR8y>.

31 “PROCESVERBALI nga Sesioni i Pestë i Këshillit për Bashkëpunim midis Qeverisë dhe Shoqërisë Civile, i mbajtur më 17 mars 2022 (3 А П И С Н И К од петтата седница на Советот за соработка меѓу Владата и граѓанското општество, одржана на 17.03.2022 година)” (Këshilli për Bashkëpunim midis Qeverisë dhe Shoqërisë Civile, mars 2022), <https://bit.ly/3uQyUh>.

32 “Këshilli për Bashkëpunim midis Qeverisë dhe Shoqërisë Civile kërkon një konsolidim urgjent të Buxhetit të Sekretariatit të Përgjithshëm të Qeverisë për Financimin e Shoqatave dhe Fondacioneve për vitin 2022”, Faqja zyrtare e Fondacionit Shoqëria e Hapur - Maqedoni, 24 mars 2022, <https://bit.ly/3j3F6yZ>.

Përveç kësaj, qeveria ka shkurtuar fondet për parandalimin e HIV në vend deri në 40%, të cilave organizatat e shoqërisë civile u janë përgjigjur duke bërë thirrje për të ndryshuar vendimin për të shkurtuar fondet.³³ Në të njëjtën kohë, organizatat e shoqërisë civile organizuan një protestë paqësore para Ministrisë së Shëndetësisë dhe njoftuan se do të ketë protesta më të mëdha nëse qeveria i përmbahet vendimit të saj.³⁴

Sulmet ndaj OJQ-ve ndodhën në fillim të vitit me një punonjës të një OJQ-je të sulmuar fizikisht si rezultat i lajmeve të rreme lidhur me përpjekjet e organizatës për të futur temën e “edukimit seksual gjithëpërfshirës” në arsimin fillor.³⁵ Lidhur me sulmin, Ministria e Punëve të Brendshme reagoi duke deklaruar se policia “po merr masa për të pastruar incidentin e djeshëm në organizatën joqeveritare, ku një punonjës u fye dhe u kërcënua.”³⁶ Reagoi edhe Presidenti i vendit, duke shprehur mbështetje për punonjësin si dhe për vetë organizatën.³⁷

Sa i përket qytetarëve dhe shoqërisë civile, sipas sondazheve, mbështetja për integrimin evropian është zvogëluar, kështu që ndikimi i perceptuar i BE-së në Maqedoninë e Veriut është zvogëluar në renditjen e saj më të ulët në vitet e fundit (nga 44.8% në 2019 në 9.5% në 2021). Vetëm disa maqedonas etnik e shohin BE-në si subjektin më me ndikim (7.8%). Për më tepër, perceptimi i qytetarëve për BE-në si aleati më i madh i vendit është ulur nga 43.2% në 2019 në 13.1% në 2021. Në të njëjtën kohë, përqindja e të anketuarve që zgjedhën të mos i përgjigjen kësaj pyetjeje është rritur nga 1.3% në 2020 në 17.6% në 2021.³⁸

Civilian oversight of the security/intelligence sector

Më 7 shkurt, Komisioni Parlamentar për Mbikëqyrjen e Punës së Agjencisë së Sigurisë Kombëtare dhe Agjencisë së Zbulimit, kryesuar nga deputeti Ljupčo Prenxhov, inspektoi mjediset e Agjencisë së Sigurisë Kombëtare.³⁹

33 Këshilli për Bashkëpunim midis Qeverisë dhe Shoqërisë Civile, “Këshilli për Bashkëpunim midis Qeverisë dhe Organizatave të Shoqërisë Civile kërkon ndryshimin e Vendimit që shkurton fondet për mbrojtjen nga HIV për vitin 2022 (Советот за соработка меѓу Владата и ГО бара промена на одлуката со која се кратат средствата за заштита од ХИВ за 2022 година)”, 22 mars 2022, <https://epi.org.mk/post/20618>.

34 Kanal 5, “OJQ-të protestojnë para Ministrisë së Shëndetësisë, duke kërkuar një rritje të buxhetit për HIV (Невладините на протест пред Министерството за здравство, бараат да се зголеми буџетот за ХИВ)”, 17 mars 2022, <https://bit.ly/3x2yr01>.

35 “HERA paralajmëron: Gënjeshtrat dhe fjalimi i urrejtes në internet janë shndërruar në një sulm dhe kërcënim për jetën për punonjësit e Hera-s (ХЕРА алармира: Лагите и говорот на омраза онлајн се претворија во напад и закана по живот за вработените во ХЕРА),” Faqja zyrtare e internetit të Hera-s- Shoqata për Arsimin dhe Kërkimin Shëndetësor, 14 janar 2022, <https://bit.ly/3Cm8sS4>.

36 “Ministria e Punëve të Brendshme: Ne po marrim masa kundër një personi që ka kërcënuar dhe fyer një punonjës në HERA (MBP: Преземаме мерки против лице што се заканувало и навредувало вработена во Хера),” Sloboden Pecat, 14 janar 2022, <https://bit.ly/3vSQSUr>.

37 Faqja zyrtare në Facebook e Presidentit të Republikës së Maqedonisë së Veriut., <https://www.facebook.com/SPendarovski/posts/488452982645617>.

38 “Një rënie e madhe në perceptimin e qytetarëve për ndikimin e BE-së në Maqedoninë e Veriut (Голем пад во перцепцијата на граѓаните за влијанието на ЕУ во Северна Македонија),” Faqja zyrtare e Institutit për Demokraci Societas Civilis Shkup, 24 shkurt 2022, <https://bit.ly/3pN4Uml>.

39 “Vizitë Mbikëqyrëse në Komisionin për Mbikëqyrjen e Punës së ASK dhe AZ (Надзорна посета на Комисијата за надзор над работата на АНБ и АР),” Faqja zyrtare e Kuvendit të Republikës së Maqedonisë së Veriut, 8 shkurt 2022, <https://bit.ly/3hMAaOv>.

Reforma e Administratës Publike

Me qeverinë e re⁴⁰ dhe me disa ministra të rinj të emëruar, pati gjithashtu një ndryshim në Ministrinë e Shoqërisë Informatike dhe Administratës (MSHIA),⁴¹ institucioni kryesor për zbatimin e reformave të administratës publike. Ministri i ri vjen nga partia politike Alternativa, e cila arriti të negociojë tre poste ministore pasi rikonstruimi të qeverisë.⁴²

Pas dy vitesh, SIGMA publikoi raportin (për vitin 2021) nga monitorimi i administratës publike në Maqedoninë e Veriut.⁴³ Përfundimi kryesor është se vendi “ka bërë disa përparime në reformën e administratës publike (PAR) në vitet e fundit,”⁴⁴ me përmirësime në katër (nga gjashtë) fusha,⁴⁵ ndërsa dy të tjerat⁴⁶ “tregojnë një rënie të lehtë në krahasim me vitin 2017.”

Në fushën e burimeve njerëzore dhe menaxhimit (MBN), KSHPK, në përputhje me kompetencën e përcaktuar ligjore të ligjit për parandalimin e korrupsionit dhe konfliktit të interesit, nënshkroi Politikën e Integritetit, e cila duhet të motivojë institucionet e tjera për t'u përfshirë në politikat kundër korrupsionit. “Një program pilot për mentorimin e pesë institucioneve është në proces - Ministria e Shoqërisë së Informacionit dhe Administratës, Zyra Shtetërore e Auditimit, Këshilli i Inspektimit, Agjencia për Mbrojtjen e të Drejtës për Qasje të Lirë në Informacion Publik dhe KSHPK.”⁴⁷

Kur vjen puna te fusha e ofrimit të shërbimeve (OSH), procesi i dixhitalizimit është në krye të axhendës së ministrit të ri. Në një intervistë të fundit ai njoftoi për disa nga aktivitetet e programit të tij duke deklaruar se “aktivitetet specifike që pasojnë janë krijimi i 135 e-Shërbimeve të reja në Portalin Kombëtar për e-shërbime, krijimi i një Sistemi të Menaxhimit të Dokumenteve (SMD) me një numër institucioneve, duke përdorur identifikimin dixhital për 150,000 qytetarë.”⁴⁸

Që nga janari 2022, MSHIA ka qenë koordinatorë në fushën e menaxhimit të cilësisë dhe filloi me zbatimin e aktiviteteve të parashikuara për zbatimin e Kornizës së Përbashkët të Vlerësimit (modeli CAF), i cili është një model evropian për përmirësimin e organizatave publike përmes vetëvlerësimit.⁴⁹ Kjo do të thotë se MSHIA është institucioni i parë në vendin tonë që ka filluar me zbatimin e CAF 2020.

40 “Seanca nr. 60 e Kuvendit të R. Maqedonisë së Veriut, e caktuar më 15.01.2022 në orën 11:00 (Седница бр. 60 на Собранието на Р. Северна Македонија закажана на 15.01.2022 година во 11:00 часот),” Faqja zyrtare e Parlamentit të Republikës së Maqedonisë së Veriut, <https://bit.ly/35CVNy9>.

41 “Dorëzimi i pozitës së ministrit të Shoqërisë Informatike dhe Administratës”, Faqja zyrtare e Ministrisë së Shoqërisë Informatike dhe Administratës, 17 janar 2022, <https://www.mioa.gov.mk/?q=en/node/3767>.

42 “Alternativa mori tre ministra dhe zëvendësministra, por në një Qeveri me një kryeministër të ri në vend të Zaevit (Алтернатива доби тројца министри и заменици-министри, но во влада со нов мандатар на местото на Заев)”, 5 dhjetor 2021, <https://bit.ly/36MnDJ3>.

43 SIGMA (Mbështetje për Përmirësimin e Qeverisjes dhe Menaxhimit), “Raporti i Monitorimit të Parimeve të Administratës Publike të REPUBLIKËS SË MAQEDONISË SË VERIUT”, (Monitoring Report the Principles of Public Administration REPUBLIC OF NORTH MACEDONIA) nëntor 2021, <https://bit.ly/3sNY2aB>.

44 Ibid. faqe. 8

45 Ato fusha janë: Kuadri Strategjik për RAP; Llogaridhënia; Ofrimi i shërbimeve; dhe Menaxhimi i Financave Publike

46 Zhvillimi i politikave dhe koordinimi (ZHPK) dhe shërbimi publik dhe menaxhimi i burimeve njerëzore (MRNJ) janë më të ulëtat në rajon.

47 “KSHPK, si udhëheqës në Sistemin e Integritetit, nënshkroi Politikën e Integritetit (ДКСК како предводник во системот на интегритет, ја потпиша Политиката на интегритет),” Faqja zyrtare e internetit të Komisionit Shtetëror për Parandalimin e Korrupsionit, 11 shkurt 2022, <https://bit.ly/3MvUMsd>.

48 “Ministri Aliti për Frontline: Vazhdojmë me departizimin, fusim 135 e-shërbime të reja, identifikim digjital për 150,000 qytetarë (Министерот Алити за Фронлайн: Продолжуваме со департизација, воведуваме 135 нови е-услуги, дигитална идентификација за 150.000 граани),” Fronline.Mk, 8 shkurt 2022.

49 “MSHIA fillon e para me zbatimin e CAF 2020 në vendin tonë (МИОА прва кај нас започнува со имплементација на CAF 2020),” Faqja zyrtare e Ministrisë së Shoqërisë së Informacionit dhe Administratës, 27 janar 2022, <https://www.mioa.gov.mk/?q=mk/node/3780>.

Lidhur me fushën e menaxhimit të financave publike (MFP) me qëllim të përmirësimit të menaxhimit të financave publike, Programi i Reformës Ekonomike 2022 – 2024 u miratua nga Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut më 28 janar, 2022.⁵⁰ Së bashku me Strategjinë për Zhvillimin e Tregut Financiar.⁵¹ Strategjia parasheh më shumë mundësi për financimin e projekteve për kompanitë, ofertën e rritur të instrumenteve të investimeve si edhe tërheqjen e investitorëve të huaj si qëllimet kryesore të strategjisë së zhvillimit të tregut financiar. Progresi në fushën e MFP është përshëndetur gjithashtu nga Fondi Monetar Ndërkombëtar (FMN). FMN ka përshëndetur politikat fiskale, duke deklaruar se “ato kanë kontribuar në rimëkëmbjen e ekonomisë dhe ruajtjen e vendeve të punës.”⁵²

Në fillim të muajit shkurt, Auditori i Përgjithshëm pati një takim me Zëvendëskryeministrin për politikat e qeverisjes të mirë, dhe informoi Zëvendëskryeministrin se po përgatitet një propozim-ligj i ri në lidhje me auditimin shtetëror, “me zgjidhje të zbatuara për të gjitha të metat sistematike të zbuluara më parë, i cili kërkon të mundësojë pavarësinë operacionale dhe financiare të Zyrës së Auditimit Shtetëror.”⁵³

Në fund të marsit, MSHIA PUBLIKOI raportin vjetor për të punësuarit në sektorin publik për vitin 2021. Në kundërshtim me raportin e vitit të kaluar, numri i të punësuarve në sektorin publik është rritur pak me 905. Edhe pse ka patur një rritje të vogël në numrin e punonjësve të rinj, ka pasur një reduktim në numrin e punonjësve në institucionet shtetërore. Në vitin 2020 janë punësuar 15.945 persona dhe në vitin 2021 numri ka qenë 15.302, që është një rënie prej 643 vendesh pune.⁵⁴

Disa vjet pas fillimit të Projektit të Mbështetjes së Riorganizimit të Shtetit të mbështetur nga Bashkimi Evropian, u publikua Raporti i Sintezës për Riorganizimin e Shtetit. Raporti synon të optimizojë kuadrin institucional, të përmirësojë ofrimin e shërbimeve publike dhe të forcojë etikën, integritetin, transparencën dhe llogaridhënien e administratës publike me qëllim riorganizimin dhe optimizimin e kuadrit institucional, eliminimin e mbivendosjes së kompetencave dhe garantimin e linjave efektive të llogaridhënies.⁵⁵

50 “Programi i Reformës Ekonomike 2022- 2024 (Програма на економски реформи 2022- 2024),” Faqja zyrtare e Ministrisë së Financave, <https://bit.ly/3HUrY9t>

51 “MF: Me Strategjinë e Zhvillimit të Tregut Financiar për Mundësitë Alternative të Financimit për Kompanitë, mundësi më të shumta investimesh për amvisëritë dhe investitorët e huaj (MF: Со Стратегијата за развој на финансискиот пазар до алтернативни можности за финансирање на компаниите, повеќе можности за инвестирање на домаќинствата и странски инвеститори),” Faqja Zyrtare e Ministrisë së Financave, 9 shkurt 2022. <https://bit.ly/3INRjDb>.

52 “FMN mirëpret politikat fiskale- ato kanë ndihmuar në nxitjen e ekonomisë dhe kursimin e vendeve të punës ((ММФ ги поздравува фискалните политики – истите придонесоа кон закрепнување на економијата и зачувување на работните места),” Faqja zyrtare e Ministrisë së Financave, 16 shkurt 2022, <https://bit.ly/3KojYEb>.

53 “Përpjekjet e Përbashkëta në Parandalimin dhe Luftën kundër Korrupsionit (Заеднички заложби во превенцијата и борбата против корупцијата),” Faqja zyrtare e Zyrës së Kontrollit të Shtetit, 10 shkurt 2022, <https://bit.ly/3Ks7LJH>.

54 “U prezantua Raporti për punonjësit në sektorin publik për vitin 2021 (Презентиран извештајот за вработените во јавниот сектор за 2021 година),” Faqja zyrtare e Ministrisë së Shoqërisë së Informacionit dhe Administratës, 31 mars 2022, <https://bit.ly/3qXlBwb>.

55 Dace Gruberte – horizontal functional analysis, Aleksandrs Antonovs – state reorganisation, and Gunter Kube- visualisation, “Support to State Reorganisation: Synthesis Report on State Reorganisation Skopje, Republic of North Macedonia,” 3 nëntor 2021, <https://bit.ly/3j5dY2K>.

Kapitulli 23

Funksionimi i gjyqësorit

Dokumente strategjike

Me zgjedhjen e Qeverisë së re⁵⁶ dhe emërimin e ministrit të ri të drejtësisë, u paralajmërua hartimi i Strategjisë së re Gjyqësore 2023-2027.⁵⁷ Lidhur me këtë, ministri kishte dy takime me organizatat e shoqërisë civile.⁵⁸

Më 31 mars 2022, u mbajt seanca e Këshillit për Reforma në Sektorin Gjyqësor⁵⁹ në të cilën u miratua raporti vjetor për zbatimin e Strategjisë për Reforma në Sektorin Gjyqësor 2017-2022 për vitin 2021.⁶⁰ Gjithashtu, u shqyrtuan aktivitetet për digjitalizimin në gjyqësor, u prezantua Ligji i ri për ekspertizë dhe u ndanë informacione për hartimin e Kodit Civil.⁶¹

Organet drejtuese

Këshilli Gjyqësor dhe Këshilli i Prokurorëve Publikë rregullisht publikojnë njoftime në ueb faqet e tyre përkatëse.⁶²

Kushtet hapësinore të Këshillit të Prokurorëve Publikë duhet të përmirësohen dhe të jenë të qasshme për personat me aftësi të kufizuara.⁶³

Në mars 2022, Këshilli Gjyqësor publikoi një njoftim për një sinjalizues të autorizuar, si dhe një procedurë për marrjen e raporteve të sinjalizuesit.⁶⁴

Pavarësia dhe paanshmëria

Bordi i Shoqatës së Gjyqtarëve miratoi një Strategji për përmirësimin e statusit material të gjyqtarëve 2022-2024 dhe formoi një grup pune që do të përgatisë kërkesa të reja për institucionet me afate specifike për zbatim.⁶⁵ Pavarësisht se marrëveshja është bërë në qershor 2021 midis Ministrisë së Drejtësisë dhe Shoqatës së Gjyqtarëve për një rritje graduale të pagave të gjyqtarëve me 15%, me një rritje prej 10% të planifikuar për vitin e kaluar,⁶⁶ kjo rritje ende mbetet për t'u zbatuar nga Qeveria.⁶⁷

56 Kuvendi zgjodhi Qeverinë e re, Kovačevski është kryeministër (Собранието ја избра новата Влада, Ковачевски е премиер), Radio Evropa e Lirë, 16 janar 2022, <https://bit.ly/3x6vFqR>.

57 Tupançeski shpalli një Strategji të re për Gjyqësorin 2023-2027 në një takim me Gere (Нова Стратегија за правосудството 2023-2027 најавил Тупанчески на средба со Гир), 360 Stepeni, 9 shkurt 2022, <https://bit.ly/36VQg6D>.

58 Në shkurt u mbajt një takim me përfaqësues nga Instituti i Politikave Evropiane, ndërsa në mars u mbajt një takim pune me përfaqësues të Grupit Blueprint për Reformën Gjyqësore.

59 'Ftesë për sesionin online të Këshillit të Reformës së Sektorit Gjyqësor, 31.03.2022 (Покана за онлајн седницата на Советот за реформа на правосуден сектор, 31.03.2022)', mars 2022.

60 Ministria e Drejtësisë, "Vetëm përmes punës së përbashkët dhe të përkushtuar mund të krijojmë një sistem gjyqësor të qëndrueshëm, efikas dhe, mbi të gjitha, të pavarur (Само со заедничка и посветена работа може да воспоставиме еден стабилен, ефикасен и првенствено независен правосуден систем)", 31 mars 2022, <https://www.pravda.gov.mk/vest/6331>.

61 Ministria e Drejtësisë, "Vetëm përmes punës së përbashkët dhe të përkushtuar mund të krijojmë një sistem gjyqësor të qëndrueshëm, efikas dhe, mbi të gjitha, të pavarur (Само со заедничка и посветена работа може да воспоставиме еден стабилен, ефикасен и првенствено независен правосуден систем)", 31 mars 2022, <https://www.pravda.gov.mk/vest/6331>.

62 Sipas monitorimit të faqeve të internetit të të dy Këshillave.

63 Grupi Blueprint për Reformat Gjyqësore, Konferenca "Avancimi i Reformave Gjyqësore - Drejt Rikthimit të Besimit të Qytetarëve në Sistemin Gjyqësor" (Aleksandar Palace - Shkup, 29 mars 2022).

64 Këshilli Gjyqësor i Republikës së Maqedonisë së Veriut, 'Dokumente të tjera, [shorturl.at/dfCN7](https://bit.ly/3KlITF5).

65 Ibid

66 'Pagat e gjyqtarëve do të rriten me 15% (Платите на судиите ќе се зголемат за 15 отсто)', Pravdiko, 14 qershor 2021, <https://bit.ly/3KlITF5>.

67 Mbledhja e Bordit të Shoqatës së Gjyqtarëve më 10 shkurt 2022,, <https://bit.ly/3sk7LW3>.

Si pjesë e planit për dixhitalizimin e gjyqësorit dhe Strategjisë për Teknologjinë e Informacionit dhe Komunikimit në Gjyqësor për 2019-2024⁶⁸ u miratua rregullorja për shpërndarjen elektronike të rasteve përmes zyrave të prokurorisë.⁶⁹ Për më tepër, sallat e gjyqit të pesë gjykatave pilot⁷⁰ u pajisën me pajisje përkatëse IT.⁷¹ Lidhur me operacionalizimin e veprimtarive për ndërlidhjen dhe shkëmbimin e të dhënave midis institucioneve gjyqësore, u nënshkruan marrëveshje për shkëmbimin e të dhënave me institucionet shtetërore, të cilat kryejnë 50% të shkëmbimit të të dhënave në baza ditore.⁷²

Këshilli për Gjyqësor të Hapur u krijua më 30 mars 2022 dhe është një organ i përbërë nga një përfaqësues nga çdo shkallë gjyqësore dhe përfaqësues të Këshillit Gjyqësor, AGJPP si dhe përfaqësues të Shoqatës së Gjyqtarëve dhe Shoqatës së Administratës Gjyqësore dhe përfaqësues të katër shoqatave civile.⁷³

Sipas raportit të Avokatit të Popullit për vitin 2021,⁷⁴ shumica e ankesave të pranuar janë në fushën e gjyqësorit (436 ankesa ose 16.3% e totalit të ankesave të pranuar).

Llogaridhënia

Në periudhën janar - shkurt të vitit 2022, Këshilli Gjyqësor nuk i ka shkarkuar gjykatësit dhe kryetarët e gjykatave,⁷⁵ ndërkaq tre prokurorë publik janë shkarkuar.⁷⁶

Ndryshe nga viti 2021, në periudhën Janar - shkurt 2022, janë ngritur tre procedura disiplinore. Në mars të vitit 2022, ZTHPP Shkup për shkak të dyshimit të arsyeshëm për një shkelje të rëndë disiplinore.⁷⁷

Në Këshillin e Prokurorëve Publikë në periudhën janar - shkurt të vitit 2022 janë paraqitur 39 ankesa nga qytetarët dhe subjektet juridike.⁷⁸

KSHPK ka hapur tre lëndë kundër një prokurori publik në ZPTHP në Gostivar. Në një nga rastet, KSHPK është duke hetuar nëse ka pasur korrupsion në zgjidhjen e një aksidenti trafiku me pasoja fatale.⁷⁹

68 'Strategjia për Teknologjinë e Informacionit dhe Komunikimit në Gjyqësor për vitin 2019-2024 (Strategjia e Rishikuar) (Стратегија за информатичко-комуникациска технологија во правосудството за 2019-2024 Година (Ревидирана Стратегија))' (Ministria e Drejtësisë, shkurt 2019), shorturl.at/mrvvB6.

69 'Rregullorja për mënyrën e shpërndarjes së lëndëve në Prokuroritë Publike përmes sistemit për shpërndarjen elektronike të lëndëve (Правилник за начинот на распределба на предметите во јавните обвинителства преку Системот за електронска распределба на предметите)', Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut Nr. 31/2022.

70 Gjykata themelore e Kavadarit, Gjykata themelore Shtip, Gjykata themelore Strumicë, Gjykata themelore Penale dhe Gjykata themelore civile.

71 "Tupaçeski: Që nga sot, gjyqet online po bëhen një realitet për Gjyqësorin Maqedonas (Тупачески: Од денес онлајн судењата стануваат реалност и за македонското судство)", Faqja zyrtare e Ministrisë së Drejtësisë, 2 mars 2022, <https://bit.ly/3jw876R>.

72 "Tupaçeski: Angazhimi për një gjyqësor modern dhe efikas po jep ngadalë, por me siguri rezultate", Faqja zyrtare e Ministrisë së Drejtësisë, 10 mars 2022, <https://www.pravda.gov.mk/vest/6320>.

73 Akademik.mk, 'Themelohet Këshilli për gjyqësi të hapur dhe nënshkruhet Deklarata për gjyqësi të hapur (Основан Советот за отворено судство и потпишана Декларацијата за Отворено судство)', 31 mars 2022, <https://akademik.mk/osnovan-sovetot-za-otvoreno-sudstvo-i-potpishana-deklaratsijata-za-otvoreno-sudstvo/>.

74 Avokati i Popullit i Republikës së Maqedonisë së Veriut, 'Prezantimi i Raportit Vjetor të Avokatit të Popullit për vitin 2021 (Презентација на Годишниот извештај на Народниот правобранител за 2021 Година)', shorturl.at/gmqHZ.

75 Këshilli Gjyqësor i Republikës së Maqedonisë së Veriut, "Paraqitja e Informacionit Publik (Доставување на информации од јавен карактер)", 11 mars 2022.

76 Të dhënat për prokurorët publikë të shkarkuar për periudhën janar dhe shkurt u morën nga Këshilli i Prokurorëve Publikë me kërkesë për qasje të lirë në informacion. Shkarkimi i fundit i një prokurori publik në mars është treguar duke ndjekur faqen e internetit të Këshillit. Këshilli i Prokurorëve Publikë, 'Në seancën e djeshme të 50-të, Këshilli i Prokurorëve Publikë të Republikës së Maqedonisë së Veriut mori vendimet e mëposhtme (На вчерашната 50-Ta Sедница, Советот на навните Обвинители на РСМ, ги донесе следните одлуки)', Mars 2022, <https://bit.ly/37mkkif>.

77 A1on, 'Prokurori Publik u largua nga posti, ka sjell rastet deri në parashkrim (Јавен обвинител отстранет од функција, доведувал предмети до застареност)', March 2022, <https://a1on.mk/macedonia/javen-obvinitel-otstranet-od-funkcijata-poradi-disciplinska-postapka-dovel-predmeti-do-zastaruvanje/>.

78 Këshilli i Prokurorëve Publikë, 'Dërgimi i Informacionit Publik (Доставување на информации од јавен карактер)', 17 mars 2022.'

79 telma.com.mk, 'Komisioni Antikorrupsion ka tre lëndë të hapura për prokurorin e Gostivarit Arsim Ademi (Антикоррупциската комисија има три отворени предмети за gostivarскиот обвинител Арсим Адеми)', 14 mars 2022, <https://bit.ly/3xbhaCa>.

Profesionalizmi dhe kompetenca

Më 17 mars 2022, Këshilli i Prokurorëve Publikë vendosi të zgjedhë pesë prokurorë publikë në ZPTHP për Krimin e Organizuar dhe Korrupsionin. Sesioni ishte i hapur që ndihmon në përmirësimin e transparencës dhe trajton vërejtjen nga raporti i fundit i KE për vendin.⁸⁰ Në seancë, Këshilli rizgjodhi prokurorët të cilët në janar të vitit 2018 aplikuan për pozita brenda ZPTHP PKOK.

Në periudhën janar - shkurt 2022, Këshilli Gjyqësor nuk zgjodhi gjykatësit apo kryetarët e gjykatave.⁸¹

Projekt-ligji i ri mbi Akademinë për Gjykatës dhe Prokurorë Publikë,⁸² i cili u miratua nga Qeveria në qershor të vitit 2021, është ende në procedurë parlamentare për shkak se ishte bllokuar nga VMRO-DPMNE me arsyetimin se projekt-ligji shkel procedurat dhe abuzon flamurin evropian. VMRO-DPMNE kishte kërkuar tërheqjen e tij.⁸³

Cilësia e drejtësisë

Me hyrjen në fuqi të Ligjit të ri për Ndërmjetësim në janar 2022,⁸⁴ Ministria e Drejtësisë nën sloganin “Ekziston një zgjidhje” njoftoi për fillimin e një fushate për të promovuar ndërmjetësimin si një mënyrë alternative për zgjidhjen e mosmarrëveshjeve dhe rritjen e ndërgjegjësimit të qytetarëve për përfitimet.⁸⁵

TAFati për miratimin e akteve nënligjore të Ligjit për Ndërmjetësim⁸⁶ së bashku me caktimin e Koordinatorit Kombëtar për Ndërmjetësim dhe anëtarëve të tij është tre muaj. Para publikimit të kësaj përmbledhjeje, koordinatori kombëtar nuk ishte emëruar dhe procedura për zgjedhjen e anëtarëve të Këshillit nuk kishte filluar.

Megjithëse miratimi i një Ligji të ri mbi Procedurën Civile ishte një nga përparësitë e Komisionit Evropian,⁸⁷ ky ligj është ende në procedurë parlamentare.⁸⁸ Ndryshimet në Kodin Penal lidhur me Konventën e Stambollit janë gjithashtu në procedurë parlamentare.⁸⁹

Në periudhën në vijim, përveç përgatitjes së një kodi të ri penal, u njoftua për hartimin e kodit të ri civil në përputhje me Strategjinë Gjyqësore të tanishme.⁹⁰

80 Komisioni Evropian, ‘Raporti për Maqedoninë e Veriut 2021’, Dokumenti i Punës së Stafit të Komisionit (Strasburg, 19 tetor 2021), https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/north-macedonia-report-2021_en.

81 Këshilli Gjyqësor i Republikës së Maqedonisë së Veriut, ‘Paraqitja e informacionit publik (Доставување на информации од јавен карактер)’.

82 Kuvendi i R. Maqedonisë së Veriut, ‘Materialet- Projekt-ligji mbi Akademinë për Gjykatës dhe Prokurorë Publikë’ <[https://www.sobranie.mk/materialdetails.nspx?materialid="543628f3-2109-4bd5-8b99-22d543901888"](https://www.sobranie.mk/materialdetails.nspx?materialid=)>.</https:>

83 ‘Tensionim në Komisionin Parlamentar për Sistemin Politik, VMRO-DPMNE nuk lejon debat mbi projekt-ligjin për Akademinë e Gjykatësve dhe Prokurorëve Publikë (Тензишно на собраниската Комисија за политички систем, VMRO-ДПМНЕ не дозволува расправа за предлог законот за Академија на судии и јавни обвинители)’, Telma TV, 9 shkurt 2022, <https://bit.ly/3hjlDt8..>

84 ‘Ligji për ndërmjetësim’, Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut Nr. 294/2022.

85 ‘Mariçiq’ shpall fushatën “Ka një zgjidhje”: Ndërmjetësimi është procedurë më e shpejtë dhe më ekonomike (Мариџиќ ја најави кампањата „Има Решение“: Медијацијата е побрза и поекономична постапка)’, Faqja zyrtare e Qeverisë së Republikës së Maqedonisë së Veriut, 14 janar 2022, <https://vlada.mk/node/27370>.

86 Ligji për ndërmjetësim.

87 Komisioni Evropian, ‘Raporti i Maqedonisë së Veriut 2021’.

88 Kuvendi i Republikës së Maqedonisë, ‘Materiale (материјали)’, <https://bit.ly/3v2hK29>.

89 Kuvendi i Republikës së Maqedonisë së Veriut, ‘Materiale - Projekt-ligji që ndryshon kodin penal (материјали - предлог на Закон за изменување и дополнување на Кривичниот законик)’, <https://bit.ly/3xigcno>.

90 Ministria e Drejtësisë, ‘Vetëm nëpërmjet punës së përbashkët dhe të përkushtuar mund të vendosim një sistem gjyqësor të qëndrueshëm, efikas dhe mbi të gjitha të pavarur (Само со заедничка и посветена работа може да воспоставиме еден стабилен, ефикасен и првенствено независен правосуден систем.)’ shorturl.at/bvxMO.

Roli aktiv i Gjykatës së Lartë dhe përmbushja e rolit të saj për sigurimin e një ligji të unifikuar të rasteve është për t'u përshëndetur.⁹¹ Në periudhën raportuese, Gjykata e Lartë mbajti gjithsej pesë seanca të përgjithshme. Një hap i rëndësishëm drejt përmirësimit të cilësisë së drejtësisë ishte verdikti i shkallës së parë i shqiptuar nga Gjykata Themelore në Veles në rastin e një 23-vjeçareje, e cila e vrau burrin e saj me të cilin nuk ishte e martuar në vetëmbrojtje si rezultat i dhunës në familje. Fillimisht, ZPP në Veles ngriti një padi⁹² duke e klasifikuar rastin si vrasje me dashje⁹³ e cila u prit me reagime të ashpra nga OSHC-të.⁹⁴ E udhëhequr nga provat e paraqitura në seancën kryesore, Gjykata Themelore në Veles vendosi ta lirojë, duke argumentuar se krimi ishte kryer në vetëmbrojtje.⁹⁵ Megjithatë, prokuroria vendosi të apelojë vendimin e lirimit.⁹⁶

AGJPP punon vazhdimisht për përmirësimin e cilësisë së trajnimeve dhe paraqet tema shtesë, bazuar në vlerësimet dhe propozimet e kryera të paraqitura nga Këshilli Gjyqësor, Këshilli i Prokurorëve Publikë, ekspertët dhe OSHC-të. AGJPP zhvilloi 27 sesione trajnimi me tematika të ndryshme në periudhën raportuese.⁹⁷

Efikasiteti

Gjykatat dhe ZPP përballen me mungesë të gjyqtarëve dhe prokurorëve publikë, si dhe mungesë të stafit profesional/mbështetës.⁹⁸ Ekziston gjithashtu nevoja për përmirësim teknik të kushteve në gjykata dhe ZPP, dhe zbatim të përshtatshëm të planit të dixhitalizimit.⁹⁹ Në periudhën raportuese, sallat e gjyqit të pesë gjykatave pilot¹⁰⁰ ishin të pajisura me pajisje të përshtatshme IT.¹⁰¹

91 Sipas mbikqyrjes së punës së Gjykatës së Lartë dhe një shqyrtimi të faqes së internetit të gjykatës: Gjykata- Gjykata Supreme (Судски Портал- Врховен Суд), shorturl.at/ctNPV

92 'Akuza për vrasje në një moment në Veles (Обвинение за убиство на миг во Велес)', Faqja zyrtare e Prokurorisë Publike të Republikës së Maqedonisë, 2 shkurt 2022, <https://jorm.gov.mk/obvinenie-za-ubistvo-na-mig-vo-veles/>.

93 Neni 125 i 'Kodit Penal (Кривичен законик)', Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë Nr. 37/96, 80/99, 4/2002, 43/2003, 19/2004, 81/2005, 60/2006, 73/2006, 7/2008, 139/2008, 114/2009, 51/11, 135/11, 185/11, 142/12, 166/12, 55/13, 82/13, 14/14, 27/14, 28/14, 115/14 132/14, 160/14, 199/14, 196/15, 226/15, 97/17, 248/2018.

94 'Reagimi: ZTHPP Veles do të ndryshojë menjëherë vendimin në rastin e Pale Iloska dhe do të përdorë sigurimin e mbrojtjes vetjake të parashikuar në ligj (Реакција: ОЈО Велес итно да ја Смени одлуката во случајот на Пале Илоска и да го искористи инсититот нужна одбрана)', Faqja zyrtare e Platformës për Barazi Gjinore, 4 shkurt 2022, shorturl.at/iEIP5.

95 Neni 9 i Kodit Penal (Кривичен законик).

96 'Prokuroria e Velesit paraqiti apel kundër aktgjykimit të Pale-s (Велешкото обвинителство поднесе жалба против ослободителната пресуда на Пале)', Fokus, 14 mars 2022, <https://bit.ly/3Jg1oYX>.

97 Akademia për Gjyqtarë dhe Prokurorë Publikë, 'Dërgimi i Informacionit Publik (Доставување на информации од јавен карактер)', 11 mars 2022.

98 Grupi Blueprint për Reformat Gjyqësore, Konferenca e donatorëve "Avancimi i Reformave Gjyqësore - Drejt Rikthimit të Besimit të Qytetarëve në Sistemin Gjyqësor". (Blueprint group for Judicial Reforms, 'Conference "Advancing Judicial Reforms- Towards Restoring Citizens' Trust in the Judicial System"').

99 Ibid.

100 Gjykata themelore e Kavadarit, Gjykata themelore Shtip, Gjykata themelore Strumicë, Gjykata themelore Penale dhe Gjykata themelore civile.

101 "Турачески: Që nga dita e sotme, provat online po bëhen realitet për gjyqësorin maqedonas (Тупанчески: Од денес онлајн судењата стануваат реалност и за македонското судство)".

Lufta kundër korrupsionit

Maqedonia e Veriut u rendit në vendin e 87^{-të} në botë me 39 pikë indeksi, ndërsa në vitin e mëparshëm ishte në vendin e 111^{-të} me 35 pikë indeksi në Indeksin e fundit të Perceptimit të Korrupsionit të Transparency Internationa.¹⁰² Ndjekja penale e korrupsionit të nivelit të lartë dhe forcimi i mbikëqyrjes së organeve janë theksuar si vendimtare për përparimin e Maqedonisë së Veriut dhe rritjen e pozicionit të renditjes.¹⁰³

Kuadri institucional

Me ristrukturimin e qeverisë në janar 2022, u emërua një Zëvendëskryeministër (ZKM) i ri për qeverisjen e mirë, duke marrë një pozicion që më parë ishte titulluar si ZKM për Luftimin e Korrupsionit dhe Krimin, Zhvillimin e Qëndrueshëm dhe Burimet Njerëzore.¹⁰⁴

Plani kundër korrupsionit 2022 është përgatitur me katër shtylla kryesore: digjitalizimi, një gjyqësor i pavarur dhe efikas, profesionalizimi i institucioneve dhe masat parandaluese për të luftuar korrupsionin.¹⁰⁵

Në mars të vitit 2022, Prokurori Publik i Shtetit dhe Kryeaudituesi i Shtetit nënshkruan një memorandum për të forcuar komunikimin ndërinstitutional.¹⁰⁶

Komisioni Shtetëror për Parandalimin e Korrupsionit

Në dy muajt e parë të vitit 2022, KSHPK ka inicuar gjithsej 128 raste për shkak të dyshimeve për sjellje korruptive, shpërdorim të detyrës publike, konflikt interesi dhe regjistrim dhe monitorim të pasurive dhe interesave.

Prej tyre 124 raste janë iniciuar pas kërkesave të parashtruara nga qytetarët, dhe katër raste me iniciativën e KSHPK-së. Në fushën e korrupsionit dhe shpërdorimit të detyrës publike, janë iniciuar 104 raste, nga të cilat 101 janë bazuar në kallzimet e qytetarëve dhe tre me iniciativën e KSHPK-së. Gjithashtu, janë nisur 18 raste në fushën e konfliktit të interesit, të gjitha me kallëzim nga qytetarët. KSHPK ka iniciuar edhe gjashtë raste në fushën e regjistrimit dhe monitorimit të pasurisë dhe interesave, prej të cilave pesë raste janë iniciuar nga kallzimet e qytetarëve dhe një rast me iniciativën e KSHPK-së.¹⁰⁷

Në periudhën raportuese KSHPK, me iniciativën e vet, ka hapur tre lëndë kundër Prokurorit Publik të Gostivarit.¹⁰⁸ Për më tepër, në seancën e mbajtur më 15 shkurt 2022, KSHPK deklaroi se do të analizojë dhënien e kuponëve sportivë dhe i kërkoi Zyrës së Prokurorit Publik të fillojë procedurë penale kundër ish-kryetarëve dhe kryetarëve aktualë të komunave.¹⁰⁹

102 Transparency International, "Indeksi i Perceptimit të Korrupsionit 2021" (International, "Corruption Perception Index 2021") (2021) < 2021 Corruption Perceptions Index- Explore the...- Transparency.org

103 Ibid.

104 'Nikolovski ia dorëzoi postin e Zëvendëskryeminstres Grkovskës (Николовски ја предаде функцијата вицепремиер на Грковска)', Faqja zyrtare e Qeverisë së Republikës së Maqedonisë së Veriut, 17 janar 2022, <https://vlada.mk/node/27401>

105 Ibid.

106 Akademik.mk, 'Forcimi i Komunikimit Institucional midis Prokurorisë Publike dhe Zyrës së Kontrollit të Shtetit (Зажакнување на институционалната комуникација меѓу Јавното обвинителство и Државниот завод за ревизија)', 10 mars 2022, <https://bit.ly/3NR1kSZ>.

107 Komisioni Shtetëror për Parandalimin e Korrupsionit, "Paraqitja e Informacionit Publik (Dostavuvanje na informacioni od javen karakter)", 21 mars 2022.

108 telma.com.mk, 'Komisioni Antikorrupsion ka tre lëndë të hapura për prokurorin e Gostivarit Arsim Ademi (Antikorupциската комисија има три отворени предмети за гостиварскиот обвинител Арсим Адеми)'.¹⁰⁹

109 Civil media, 'KSHPK do të analizojë dhënien e kuponëve sportivë, kërkon nga Prokuroria Publike të fillojë procedimin penal kundër ish-kryetarëve të komunave dhe kryetarëve aktualë të komunave (ДКСК ќе го анализира доделувањето на спортските ваучери, бара ОЈО да поведе кривична постапка против поранешни и сегашни градоначалници)', 15 shkurt 2022, <https://bit.ly/3KhKKcl>. 'Afera e Palermos: Kur do të tregojnë zyrtarët shtetërorë dëshmi se e kanë paguar vetë? (Афера Палермо: Кога ќе покажат високите функционери докази дека сами платиле?)', 24 Vesti, 26 mars 2022, shorturl.at/emyAV.

Prokuroria Publike

Janë parashikuar katër qendra të reja hetimi në prokurori, së bashku me personelin e duhur.¹¹⁰

Në periudhën raportuese është publikuar rregullorja për mënyrën e shpërndarjes së lëndëve në prokuroritë publike përmes sistemit për shpërndarje elektronike të lëndëve.¹¹¹

Tre ditë pas daljes së dokumentarit “Sekretet zvicerane” nga Laboratori i Raportimit Investigativ (LRI),¹¹² ZPTHP PKOK njoftoi se do të hapë një hetim para-gjyqësor mbi llogaritë e dy biznesmenëve maqedonas (njëri prej të cilëve është një ish-zëvendëskryeministër) dhe një investitor suedez. Konkretisht, dokumentari i publikuar përmban detaje sipas të cilave dy biznesmenët maqedonas zotëronin llogari private në Zvicër, dhe kryenin transaksione shumë-milionëshe.¹¹³

Lidhur me rastet e marra përsipër nga ish-PSP dhe efikasitetin e procedurës penale, pati një pikë kthese në rastet “Toplik” dhe “Titanik”. Konkretisht, pasi që tetë anëtarët e grupit që po gjykohen në rastin “Titanik” deklaruan fajsin¹¹⁴ u shpallën verdiktet.¹¹⁵ Vazhdon gjyqi i ish kryeministrit Nikolla Gruevski dhe të pandehurve të tjerë që nuk e pranuan fajin.¹¹⁶

Seanca kryesore për çështjen “Toplik” u zhvillua më 16 shkurt 2022 ku prokurori¹¹⁷ në përputhje me provat e paraqitura në fjalën e tij përmbyllëse në një seancë gjyqësore, kërkoi që ish-Ministri i Transportit dhe Komunikacionit dhe pesë ish-anëtarët e tjerë të Komisionit të Prokurimit Publik në të njëjtën ministri të dënohen me burg.¹¹⁸

Më shumë se një vit pas verdiktit të shkallës së parë, një seancë publike mbi çështjen e përgjimit masiv Target-Kalaja, filloi në mars 2022 në Gjykatën e Apelit Shkup.¹¹⁹

Në mars 2022, zhvillimet e mëposhtme u bënë në dy raste të profilit të lartë: në rastin “Software”,¹²⁰ kishte fjalë hyrëse,¹²¹ ndërsa vërejtjet përmbyllëse¹²² u dhanë në rastin “Bashkimi Ndërkombëtar”.¹²³

110 ‘Nikolovski ia dorëzoi postin e Zëvendëskryeminstres Grkovskës (Николовски ја предаде функцијата вице премиер на Грковска)’, Faqja zyrtare e Qeverisë së Republikës së Maqedonisë së Veriut, 17 janar 2022, <https://vlada.mk/node/27401>.

111 Rregullore për mënyrën e shpërndarjes së lëndëve në prokuroritë publike përmes sistemit për shpërndarjen elektronike të lëndëve (Правилник за начинот на распределба на предметите во обвинителства преку системот за електронска распределба на предметите).

112 https://www.youtube.com/watch?v=CHTWJ_I5RUw&t=17s

113 ‘Prokuroria hap procedurën parahetimore për llogaritë e Jordanov, Mehanxhiski dhe Kling (Обвинителството отвора предистражна постапка за сметките на Јорданов, Механџиски и Клинг)’, nezavisen.mk, 23 shkurt 2022, <https://bit.ly/3Km99xN>.

114 Kush do të fundoset me “Titanik”: Janakieski, Jankuloska dhe Protoger u deklaruan fajtorë për abuzimet zgjedhore (Кoj ќе потоне со „Титаник“: Јанакиески, Јанкулошка и Протоџер признаа вина за изборните злоупотреби), Deutsche Welle, 11 shkurt 2022, shorturl.at/fipA1.

115 Verdikti i “Titanikut”: Janakieski u dënua me 4.5 vjet, Jankuloska me 2.5 vjet burg (Пресуда „Титаник“: Јанакиески осуден на 4,5 години, Јанкулошка на 2,5 години затвор), Deutsche Welle, 28 shkurt 2022, shorturl.at/hCGIO.

116 Ibid.

117 ‘Rasti “Toplik” para një vendimi gjyqësor (Случајот „Топлик“ пред судска разрешница)’, TV 24, 16 shkurt 2022, <https://bit.ly/3r8bSn3>.

118 Ibid.

119 ‘Një seancë dëgjimore publike mbi vendimin për përgjimin masiv është duke u zhvilluar në Apel (Во Апелација Тече Јавна Седница За Пресудата За Масовното Прислушување)’, 360 stepeni, Mars 2022, <https://bit.ly/3DN7TBr>.

120 sloboden pecat, ‘Fjalët hyrëse në çështjen e “Softuerit” (Воведни зборови во случајот „Софтвери“), 14 mars 2022, <https://bit.ly/3ugl2i0>.

121 Ish sekretari i përgjithshëm i Qeverisë Rashkovski theksoi se nuk ndjehet fajtor, ndërsa prokurorja Ruskoska pretendon se ajo do të vërtetojë se ai ka shpërdorur detyrën për pasurim

122 I pandehuri Bojan Jovanovski theksoi se nuk ndjehet fajtor.

123 ‘Vërejtje përmbyllëse të Bojan Jovanovskit në Rastin “Bashkimi Ndërkombëtar” (“Меѓународен сојуз”’, Telma TV, 18 mars 2022, <https://bit.ly/36Uu01S>.

Kuadri ligjor

Ndryshimet në Kodin Penal, për të cilat filloi një debat publik në Parlament në dhjetor 2021, parashikojnë harmonizim të plotë me Konventën e Stambollit.¹²⁴ Teksti i ri i Kodit Penal që po përgatitet do të sigurojë harmonizimin me direktivat e BE në fushën e ndëshkimit, duke ripërcaktuar krimet lidhur me terrorizmin në përputhje me standardet ndërkombëtare, si dhe futjen e krimeve të reja lidhur me mbrojtjen e mjedisit.¹²⁵

Ligji i ri për procedurën penale ende nuk është miratuar, pavarësisht afateve të parashikuara në Strategjinë për Reformën e Sektorit Gjyqësor 2017 - 2022.¹²⁶

Ligji për origjinën e pasurive¹²⁷ është ende në përgatitje.¹²⁸

Të drejtat themelore

Jurisprudenca e Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut

Sipas përditësimeve të fundit të Profilit të Shtypit të Vendit të GJEDNJ-së, gjatë vitit 2021 Gjykata shqyrtoi 368 raste në lidhje me Maqedoninë e Veriut, nga të cilat 362 u shpallën të papranueshme ose u hodhën poshtë. Gjykata lëshoi gjashtë vendime (në lidhje me gjashtë kërkesa), në pesë prej të cilave u konstatua të paktën një shkelje të së drejtës për një gjykim të drejtë të parashikuar në nenin 6 të GJEDNJ.¹²⁹

Avokati i Popullit

Në dy muajt e parë të vitit 2022, Avokatit të Popullit iu paraqitën 268 ankesa, shumica e të cilave (40) lidheshin me gjyqësorin. Megjithatë, gjatë këtyre muajve, vetëm një procedurë u ngrit me iniciativën e tij.¹³⁰

Në janar 2022, Avokati i Popullit¹³¹ paraqiti Raportin e Monitorimit për zbatimin e parimit të përfaqësimit të barabartë për vitin 2020¹³², i cili u publikua në dhjetor 2021. Sipas raportit për periudhën 2007 - 2020, ka pasur një përmirësim të përgjithshëm në drejtim të respektimit të angazhimit kushtetues;¹³³

124 Kuvendi i Republikës së Maqedonisë së Veriut, 'Materiale- Projekt-Ligji për ndryshimin e Kodit Penal (материјали- Предлог на Закон за изменување и дополнување на Кривичниот законик)'.
125 Elena Georgievska et al., 'Zbatimi i Strategjisë së Reformës në Sektorin e Drejtësisë (2018–2022) në vitin 2021: Raporti në hije (Спроведувањето на Стратегијата за reforma на правосудниот сектор (2018–2022) во 2021 година: Извештај во сенка)', mars, 2022.

126 Georgievska et al.

127 Iva Conevska Vangelova dhe Ismail Kamberi, 'Raporti në hije për Kapitullin 23 për periudhën midis prillit 2020 dhe shtatorit 2021', (Shadow Report for Chapter 23 for the Period between April 2020 and September 2021) Shkup 2021, 47, <https://bit.ly/3DQ0hOx>.
128 Ivanovska: Shteti duhet të mbrojë qytetarët në emër të të cilëve politikanët duan të transferojnë pronën (Ивановска: Државата да ги заштити граѓаните на чие име политичарите бараат да префрлат имот), Sloboden pecat, <https://bit.ly/3LOo448>.

129 European Court of Human Rights, Press Country Profile – The Republic of North Macedonia (2022) <https://echr.coe.int/Documents/CP_Republic_of_North_Macedonia_ENG.pdf> accessed 19 February 2022.

130 Avokati i Popullit, 'Dërgimi i Informacionit Publik (Доставување на информации од јавен карактер)', 30 mars 2022.

131 'Konferencë për shtyp e Avokatit të Popullit z.Naser Ziberi për situatën me shkallën e respektimit të parimit të përfaqësimit adekuat dhe të barabartë të komuniteteve (Прес- конференција на Народниот правобранител г. Насер Зиберит за состојбата со степенот на почитување на начелото на соодветна и правична застапеност на заедниците)', Faqja zyrtare e Ombudspersonit të Republikës së Maqedonisë së Veriut, 28 janar 2022, shorturl.at/aexCY.

132 Avokati i Popullit i Republikës së Maqedonisë së Veriut, 'Raporti për monitorimin e situatës me zbatimin e parimit të përfaqësimit adekuat dhe të barabartë për vitin 2020 (Извештај за следењето на состојбата со примената на начелото на соодветна и правична застапеност за 2020 Година)', dhjetor 2021, <https://bit.ly/3ra6jnZ>

133 Ibid.

megjithatë, tendenca e përfaqësimit të pakënaqshëm të komuniteteve më të vogla në ministri ekziston ende, veçanërisht në pozicionet drejtuese.¹³⁴ Përveç kësaj, zbatimi i parimit të përfaqësimit të barabartë nuk respektohet në gjyqësor dhe prokurori.¹³⁵ Avokati i Popullit prezantoi gjithashtu gjetjet e Raportit të Posaçëm për situatën në lidhje me përfaqësimin gjinor të punonjësve në sektorin publik në vitin 2020, me gjetjet që tregojnë përmirësim të nivelit të barazisë gjinore, ndryshe nga vitet e mëparshme, përveçse në lidhje me pozicionet drejtuese.

Me rastin e Ditës Evropiane të Viktimave të Krimin, Zyra e Avokatit të Popullit nxori të dhënat e fundit zyrtare për viktimat e trafikimit me qenie njerëzore për vitin 2021. Konkretisht, vitin e kaluar u zbuluan 48 viktima të trafikimit me qenie njerëzore.¹³⁶

Gjatë prezantimit vjetor të Raportit Vjetor të Avokatit të Popullit për vitin 2021, Avokati i Popullit ka evidentuar se gjatë vitit të kaluar janë pranuar gjithsej 3.075 raste, me çka është nisur procedurë për 2.085 (ose 67.80%). Gjithashtu, në 755 (35.82%) prej tyre është konstatuar shkelje e të drejtave dhe lirive të njeriut.¹³⁷

Objektet e burgut dhe paraburgimit

Avokati i Popullit vuri në dukje se problemi i kujdesit shëndetësor adekuat të të dënuarve/të paraburgosurve nuk është zgjidhur. Pothuajse gjysma e institucioneve ende nuk kanë një mjek. Për të tejkaluar këtë çështje, disa nga këto institucione punësojnë vetë mjekë, në mënyrë që të mos lënë të dënuar/të paraburgosur pa qasje në shëndetin primar.¹³⁸

Mbrojtja e të dhënave personale

Në dy muajt e parë të vitit 2022, AMDHP zbatoi 66 udhëzime, njoftime dhe përgjigje të dhëna nga kontrolluesit në lidhje me perceptimin e rreziqeve, rregullave, masave mbrojtëse dhe të drejtave në lidhje me përpunimin e të dhënave personale; një konsultim (udhëzime) për një projektligj, me qëllim që autoritetet shtetërore dhe organet shtetërore të zbatojnë më lehtë vlerat për mbrojtjen e të dhënave personale sipas rregullave të parashikuara në Ligjin për Mbrojtjen e të Dhënave Personale; tre indikacione për organet qeveritare shtetërore dhe organet shtetërore në lidhje me rregulloret dhe instrumentet e tjera ligjore të botuara në Gazetën Zyrtare; dy opinione në lidhje me projektligjet, aktet nënligjore dhe materiale të tjera në fushën e mbrojtjes së të dhënave personale.¹³⁹

134 Извештај за следењето на состојбата со примената на начелото на соодветна и правична застапеност за 2020 Година

135 Ibid.

136 Si të parandalojmë dhe mbrojmë më mirë në luftën kundër trafikimit njerëzor? Një ngjarje e organizuar brenda Radarit të Krimin të Organizuar për Ballkanin Perëndimor (Како до подобра превенција и заштита при борбата против трговија со луѓе? Настан организиран во рамки на радарот за организиран криминал за Западен Балкан), Faqja zyrtare e Institutit për Demokraci Societas Civilis Shkup, 22 shkurt 2022, <https://bit.ly/3LOdYQY>.

137 Avokati i Popullit i Republikës së Maqedonisë së Veriut, 'Prezantimi i Raportit Vjetor të Avokatit të Popullit për vitin 2021 (Prezantimi i Gодишниот извештај на Народниот правобранител за 2021 Година)'.
138 Avokati i Popullit i Republikës së Maqedonisë së Veriut, 'Raporti vjetor i vitit 2021 për nivelin e sigurimit të pajtueshmërisë, promovimit dhe mbrojtjes së të drejtave dhe lirive të njeriut (Годишен извештај за степенот на обезбедувањето почитување, унапредување и заштита на човековите слободи и права 2021)', Mars 2022, <http://omb.lajmet.mk/CMS/Upload/NarodenPravobranitel/upload/Godisni%20iztai/GI-2021/GI-2021.pdf>.

139 Agjencia për Mbrojtjen e të Dhënave Personale e Republikës së Maqedonisë së Veriut (Агенција за заштита на личните податоци на Република Северна Македонија), 'Dorëzimi i Informacionit Publik (Доставување на информации од јавен карактер)', Mars 29, 2022.

AMDHP në janar dhe shkurt të vitit 2022 ka kryer gjithsej 39 inspektime, prej të cilave nëntë inspektime të rregullta, 13 të paparalajmëruara dhe 17 inspektime kontrolluese. Gjithashtu, ka kryer 24 mbikëqyrje elektronike nga të cilat nëntë të rregullta dhe 15 mbikëqyrje kontrolluese.¹⁴⁰

Nga 50 ankesa të dorëzuara në Sektorin për Çështje Juridike dhe të Përgjithshme për periudhën janar - shkurt 2022, shumica janë nga individë që kanë të bëjnë me rrjetet sociale (40), përkatësisht profilet e rreme dhe të hakuara, ankesa që lanë të bëjnë me publikim të fotografive, videove dhe regjistrimeve audio të njerëzve të tjerë në mediat sociale. Ankesat e tjera janë për përpunimin e të dhënave personale përmes sistemeve të mbikëqyrjes me video (katër), marketingut të drejtpërdrejtë (tre), shërbimeve postare (dy) dhe ushtrimit të të drejtave të subjekteve të të dhënave personale (një).¹⁴¹

AMDHP publikoi një udhëzues për ligjshmërinë e përpunimit të të dhënave personale,¹⁴² dhe miratoi një metodologji për harmonizimin e legjislacionit sektorial me LPDHP.¹⁴³

AMDHP nënshkroi një memorandum bashkëpunimi me Inspektoratin Shtetëror të Punës¹⁴⁴ dhe Komisionin Shtetëror për vendosje në shkallën e dytë në fushën e inspektimit dhe procedurës kundërvajtëse.¹⁴⁵

AMDHP lëshoi një deklaratë¹⁴⁶ me rëndësi të madhe publike në lidhje me informacionin¹⁴⁷ në lidhje me publikimin e vendimeve për personat që duhet të izoloohen për shkak të testit pozitiv për KOVID-19 në faqen e internetit të Inspektoratit Shtetëror Sanitar dhe Shëndetësor dhe në Fletoren Zyrtare, me qëllim lëshimin elektronik të vendimeve. Konkretisht, AMDHP deklaroi se publikimi i vendimeve nuk ka lidhje me parimin e ligjshmërisë, drejtësisë dhe transparencës.

Liria e mendimit, e ndërgjegjes dhe e fesë

Qëndrimi i përkohshëm i anëtarëve të grupit fetar hebre Lev Tahor, i cili arriti në Maqedoninë e Veriut nga Bosnja dhe Hercegovina në shkurt 2022, nxiti një sërë incidentesh dhe rritjen e gjuhës së urrejtjes. Edhe pse MPB, pra Agjencia e Sigurisë Kombëtare, shpjegoi se ky grup ka një qëndrim të përkohshëm dhe të

140 Ibid.

141 Agjencia për Mbrojtjen e të Dhënave Personale e Republikës së Maqedonisë së Veriut (Агенција за заштита на личните податоци на Република Северна Македонија), 'Paraqitja e Informacionit Publik (Доставување На Инјормации Од авен Карактер)'

142 'Udhëzues për ligjshmërinë e përpunimit të të dhënave personale (Водич за законитоста на обработката на личните податоци)' (Drejtoria për Mbrojtjen e të Dhënave Personale, 28 janar 2022), <https://bit.ly/3uhp415>

143 'Metodologjia për harmonizimin e legjislacionit sektorial me Ligjin për Mbrojtjen e të Dhënave Personale (Методологија за хармонизација на секторската легислатива со Законот за заштита на личните податоци)', Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut Nr. 38/22.

Metodologjia përmban udhëzime që rregullojnë veprimet e ministrive në proceset e harmonizimit të legjislacionit sektorial, i cili përfshin procesin e rishikimit të ligjeve ekzistuese, si dhe procesin e zbatimit të Vlerësimit të Ndikimit të Ligjit në drejtim të mbrojtjes së të dhënave personale, të cilat janë në përputhje me përvojat pozitive nga praktika në Bashkimin Evropian dhe shtetet anëtare të tij, si dhe legjislacionin e tij.

144 Memorandumi i Bashkëpunimit i nënshkruar midis Agjencisë për Mbrojtjen e të Dhënave Personale dhe Inspektoratit Shtetëror të Punës (Потпишан меморандум за соработка помеѓу агенцијата за заштита на личните податоци и државниот инспекторат за труд), Faqja zyrtare e Agjencisë për Mbrojtjen e të Dhënave Personale, 16 shkurt 2022, shorturl.at/cemE8.

145 'Nënshkruhet memorandum i bashkëpunimit ndërmjet Agjencisë për Mbrojtjen e të Dhënave Personale dhe Komisionit Shtetëror për vendimin në shkallën e dytë në fushën e inspektimit dhe procedurës së kundërvajtjes (Потпишан меморандум за соработка помеѓу Агенцијата за заштита на личните податоци и Државната комисија за одлучување во вфаќа тор степен во областа на инспекцискиот надзор и прекршочната постапка Zyrtare e Agjencisë për Mbrojtjen e të Dhënave Personale, 24 shkurt 2022, shorturl.at/hmIL4

146 'Njoftim në lidhje me informacionin për publikimin e vendimeve për personat që duhet të jenë në izolim (Соопштение по однос на информациите за објавување на решенијата за лицата кои треба да бидат во izolација)', Faqja zyrtare e Agjencisë për Mbrojtjen e të Dhënave Personale, 3 shkurt 2022, shorturl.at/insIS.

147 'Vendimet për personat që do të izoloohen do të postohen në faqen e internetit të ISHSSH (Решенијата за лицата кои треба да бидат во izolација на веб објавуваат на веб страницата на ДСЗИ)', MIA – Agjencia e Informacionit të Medias, 1 shkurt 2022, <https://bit.ly/3jefcZ2>.

rregulluar në vend¹⁴⁸ dhe se nuk përbën ndonjë rrezik për sigurinë e shtetasve të vendit, ai nuk parandaloi shpërthimet e urrejtjes që rrezikonin sigurinë e anëtarëve të grupit. Presioni me të cilin u ndeshën në Kumanovë vazhdoi në Shkup¹⁴⁹, ku disa hotele refuzuan të strehonin grupin¹⁵⁰, dhe një pjestar i grupit u ankua publikisht se policia ishte më shumë një pengesë se sa një ndihmë.¹⁵¹ KPMD nisi një procedurë për mbrojtjen nga diskriminimi të grupit fetar.¹⁵²

Liria e shprehjes

Duke e dërguar projektligjin për Ndryshimin e Ligjit për Gjendjen Civile në Kuvend dhe duke u bllokuar në procedurat parlamentare nga deputetët e pushtetit dhe të opozitës, një pjesë e madhe e lajmeve të rreme filluan të qarkullojnë në media dhe deklaratat u shpërndanë nga politikanët që nuk ishin të bazuara në informacion të saktë. Disa lajme të rreme në lidhje me sa më sipër,¹⁵³ u trajtuan dhe u sqaruan nga Rrjeti Kombëtar për Luftën kundër Homofobisë dhe Transfobisë.¹⁵⁴ Me qëllim rritjen e ndërgjegjësimit për pasojat e diskriminimit dhe gjuhës së urrejtjes dhe për të promovuar raportimin e pavarur, profesional dhe etik Këshilli për Etikën e Medias dhe KPPD nënshkruan një memorandum bashkëpunimi.¹⁵⁵

Grupe të prekshme dhe parimi i mosdiskriminimit

Në dy muajt e parë të vitit 2022, PMD-ja mori 31 ankesa për të konstatuar e diskriminimin. Diskriminimi u konstatua për 20 prej tyre, 10 prej të cilave janë në fushën e informacionit publik dhe medias (përfshirë mediat sociale), katër janë në fushën e punës dhe marrëdhënieve të punës, tre në qasjen në mallra dhe shërbime, dy në fushën e arsimit dhe një në fushën e sportit. Në opinionet e dhëna nga KPMD, është përcaktuar diskriminimi për disa shkaqe në të njëjtën kohë, pra numri është më i madh se numri total i ankesave. Në mënyrë të veçantë, shumica e opinioneve mbi diskriminimin e vendosur bazohen në përkatësinë në një grup të marginalizuar (11), statusin personal dhe statusin social (nëntë) dhe seksindhe orientimin seksual (tetë).¹⁵⁶ Një kërkesë e prindërve kundër një fëmije 11-vjeçar me Sindromën Daun, për t'u ndarë nga klasa në të cilën ajo kishte mësuar deri atëherë, me shpjegimin se ishte "agresive", rasti i së cilës u raportua së pari në mediat sociale, fillimisht nga babai i saj, u prit me një reagim të madh nga

148 'Pjestarët e "Lev Tahor" kanë një qëndrim të përkohshëm - Qeveria bën thirrje për tolerancë (Лев Тахор "имаат привремен престол - власта повика на толеранција)", Radio Evropa e Lirë, 16 shkurt 2022, shorturl.at/nLPRY.

149 'Grupi hebre nga Kumanova është transferuar në Shkup, Ministria e Punëve të Brendshme apelon për tolerancë (Еврејската група од Куманово е префрлена во Скопје, МВР апелира на толеранција)', Telma TV, 15 shkurt 2022, shorturl.at/borCU.

150 'Disa hotele në Shkup refuzuan të pranojnë grupin hebre (Неколку хотели во Скопје одбиле да ја примат еврејската група)', Faktor. MK, 15 shkurt 2022, <https://bit.ly/3LHkww4>.

151 'Ksenofobia nuk është një fenomen i rastësishëm në shoqërinë tonë (Ксенофобијата не е инцидентна појава во нашето општество)', Faqja zyrtare e Komitetit të Helsinkit për të Drejtat e Njeriut të Republikës së Maqedonisë, 16 shkurt 2022, <https://bit.ly/35MN38C>.

152 'Në përputhje me nenin 21 paragrafi 1 të 'Ligjit për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi (Закон за спречување и заштита од дискриминација)', Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut Nr. 258/2020.

153 Lajmi se miratimi i Ligjit për Gjendjen Civile është një pranim i martesës së të njëjtit seks është krejtësisht i pasaktë, sepse projektligji parashikon një divorc të detyrueshëm për të gjithë ata që duan të kenë akses në njohjen ligjore të gjinisë. Për më tepër, se zbatimi i këtij ligji do të ketë implikime buxhetore, dhe çdo ndikim tjetër negativ në publikun e gjerë. Për më tepër, përhapja e panikut se ky ligj mund të kontribuojë në abuzimin e përhapur, pa kontrolluar praktikën në vendet ku këto ligje kanë qenë në fuqi për një kohë të gjatë dhe ku nuk është gjetur asnjë abuzim i njohjes ligjore të gjinisë deri më tani.

154 'Rrjeti për Luftimin e Homofobisë dhe Transfobisë dënon vendimin për tërheqjen e propozimit për ndryshime në Ligjin për Evidencën Амë (Мрежата за борба против хомобија и трансфобија ја осудува Одлуката за повлекување на предлогот за изменување и дополнување на законот матина евиденција)', TV, 22 mars 2022, <https://bit.ly/3raynaR>

155 'Memorandumi i Bashkëpunimit i nënshkruar midis Komisionit për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi dhe Ministrisë së Punëve të Brendshme (Потпишан меморандум за соработка меѓу Комисијата за спречување и заштита од дискриминација и Министерството за внатрешни работи)', Faqja zyrtare e Komisionit për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi (blog), 9 mars 2022, <https://bit.ly/3KhG46x>.

156 Komisioni për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi, "Paraqitja e Informacionit Publik (Доставување на информации од јавен карактер)", 12 prill 2022.

publiku i gjerë. KPMD reagoi menjëherë ndaj rastit, dhe hapi një procedurë ex officio për segregacion dhe deklaroi se do të inspektojë shkollën, si dhe se tashmë kishte vendosur kontakt me Kryetarin e Komunës së Gostivarit dhe drejtorin e shkollës.¹⁵⁷ Rasti është duke u hetuar edhe nga Avokati i Popullit, i cili është duke hapur një procedurë me iniciativën e tij.¹⁵⁸ Pas disa reagimeve të ashpra, Ministri i Punës dhe Politikës Sociale dhe Ministri i Arsimit dhe Shkencës, Jeton Shaqiri, u takua me prindërit në një takim ku morën pjesë edhe drejtorët e Qendrës për Punë Sociale, Gostivar dhe shkollës. Pas takimit, Ministri vuri në dukje se problemet janë kapërcyer dhe vajza do të kthehet në shkollë.¹⁵⁹ Në të njëjtën ditë Inspektorati Shtetëror i Arsimit, pas një inspektimi të shkollës, lëshoi një deklaratë se të gjithë ata që janë përfshirë në procesin arsimor janë udhëzuar të marrin masat dhe aktivitetet e duhura dhe të miratojnë plane dhe programe të përgatitura posaçërisht për përfshirjen në procesin arsimor.¹⁶⁰

Si pjesë e aktiviteteve për të përmirësuar cilësinë e punës së saj, KPMD nënshkroi një memorandum bashkëpunimi me MPB i cili specifikon shkëmbimin e informacionit dhe të dhënave, si dhe parashikon një numër formash të ndryshme të veprimit të përbashkët.¹⁶¹

KPMD ka kontribuar në konsultimet e Komisionit Evropian për zhvillimin e standardeve për organet e barazisë.¹⁶²

Qeveria ka miratuar një dekret për të drejtën e personave me aftësi të kufizuara për t'u liruar nga shpenzimet e shkollimit.¹⁶³ Në mënyrë të veçantë, Qeveria ka mundur që të gjithë personat me aftësi të kufizuara të regjistruar në ciklin e parë, të dytë dhe të tretë të studimeve në institucionet publike të arsimit të lartë të lirohen nga bashkëpagesat. Përveç kësaj, personat me statusin e fëmijëve pa prindër dhe kujdes prindëror, prindërit e papunë të fëmijëve dhe personat me statusin e invalidëve të luftës gjithashtu përjashtohen nga bashkëpagesa e shkollimit.¹⁶⁴

Gjinia

Për dy muajt e parë të vitit, KPMD ka përcaktuar diskriminim gjinor për një total prej dy rastesh dhe diskriminim në bazë të identitetit gjinor për një total prej shtatë rastesh.¹⁶⁵

157 'Procedura Ex Officio për ndarjen e fëmijës së klasës së katërt Embla nga Gostivari (Отворена постапка по службена должност за сегрегација На четвртоодделенката Ембла од Гостивар)', Faqja zyrtare e internetit e Komisionit për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi, 3 shkurt 2022, shorturl.at/yOQZO.

158 'Rasti i Emblës nga Gostivari do të shqyrtohet nga Avokati i Popullit (Случајот За Ученичката Ембла Од Гостивар Ќе Го Испитува Народниот Правобранител)', 360 Stepeni, 3 shkurt 2022, <https://bit.ly/3KhLKO0>.

159 'Trençevska ": Përfshirja u jep fëmijëve me aftësi të kufizuara një shans për të kontribuar në shoqëri në të ardhmen (Тренчевска: Инклузијата Им Дава Шанса На Децата Со Попреченост Во Иднина Да Придонесуваат Во Општеството)', Faqja zyrtare e Ministrisë së Punës dhe Politikës Sociale (blog), 3 shkurt 2022, <https://bit.ly/38DvIAL>.

160 'Mosveprimet e identifikuar në rastin e Emblës nga Gostivari (Гостивар)', Fokus, 7 shkurt 2022, <https://bit.ly/3v4btD4>.

161 'Memorandumi i Bashkëpunimit i nënshkruar midis Komisionit për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi dhe Ministrisë së Punëve të Brendshme (Потпишан меморандум за соработка меѓу Комисијата за спречување и заштита од дискриминација и Министерството за внатрешни работи)'.
162 Komisioni për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi, Rëndësia, Roli dhe Sfidat për Organet e Barazisë në Promovimin e Barazisë dhe Luftën kundër Diskriminimit Kontributi në Procesin e Konsultimit Publik "Organet e Barazisë – Standardet Detyruese", 16 mars 2022, <https://kszd.mk/wp-content/uploads/2022/03/CPD-Contribution-EC.pdf>.

163 'Dekreti për të Drejtën e Personave me Aftësi të Kufizuara dhe Personave të tjerë që do të përjashtohen nga Tarifat e Shkollimit (Дуредба за правото на лицата со инвалидност и други лица да бидат ослободени од партиципација за студирање)', Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut Nr. 61/2022.

164 Ibid.

165 Komisioni për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi, "Paraqitja e Informacionit Publik (Dostavuvanje na informacii od javen karakter)", 12 prill 2022.

Në mars 2022, zgjidhja e çështjes “Dhoma Publike”¹⁶⁶ në shkallën e parë dhe dënimi me katër vjet burg që iu dha të pandehurve¹⁶⁷ përsëriti mosbesimin në institucione dhe nevojën për të miratuar urgjentisht ndryshimet e njoftuara në Kodin Penal që do të ndjekin penalisht të gjitha format e ngacmimit seksual.¹⁶⁸ OSHC-të shprehën pakënaqësinë e tyre të thellë për zgjidhjen e çështjes nga gjykata, duke përcaktuar një dënim dy herë më të gjatë se minimumi ligjor i përcaktuar.¹⁶⁹

Me miratimin e Ligjit për parandalimin dhe mbrojtjen nga dhuna ndaj grave dhe dhunës në familje, Dhuna, u përcaktuan kompetencat e pushtetit vendor në këtë fushë.¹⁷⁰ Në këtë drejtim, është është dhënë njoftimi për hapjen e një Qendre Rajonale Këshillimore për Ndhimën dhe Mbështetjen e Grave dhe Fëmijëve Viktima të Dhunës me Bazë Gjimore dhe Dhunës në Familje në Rajonin e Pellagonisë.¹⁷¹

Qeveria shqyrtoi dhe pranoi Planin Kombëtar të Veprimit për mbrojtjen, promovimin dhe përbushjen e të drejtave të njeriut të grave dhe vajzave rrome 2022-2024.¹⁷²

Gjuha e urrejtjes

Sipas një raporti nga monitorimi i gjuhës së urrejtjes kundër romëve në internet, të kryer nga Instituti për Kërkime dhe Analiza të Politikave “Romalítico” dhe Shoqata Arsimore Rajonale e të Rinjve Romë (RROMA),¹⁷³ u zbulua se gjuha më e zakonshme e urrejtjes kundër romëve në internet gjendet në Facebook. U dha gjithashtu rekomandimi që institucionet duhet të njihen me termin ‘anti-ciganizëm’ si një formë specifike e racizmit kundër romëve. Ky term është pranuar zyrtarisht nga Qeveria në Strategjinë e rrome.¹⁷⁴

LGBTI +

Për dy muajt e parë të vitit 2022, KPMD konstatoi diskriminim gjinor në bazë të orientimit seksual për një total prej tetë rastesh.¹⁷⁵

166 Kanali i grupit privat në aplikacionin “Telegram”, në të cilin u publikuan fotografi dhe të dhëna personale të grave me konotacione pornografike, u zbulua në fillim të vitit 2021. Ajo u bë e njohur për publikun si “Dhoma Publike” kur viktimat lajmëruan për abuzimin në rrjetet sociale nga përndjekës dhe përcmimin e përvojave të tyre dhe mosveprimin nga policia.

167 ‘Të pandehurit për “Dhomën Publike” morën katër vjet burg (Обвинетите За „Јавна соба“ добија по четири години затвор)’, Radio MOF, 11 mars 2022, <https://www.radiomof.mk/obvinetite-za-javna-soba-dobija-po-chetiri-godini-zatvor/>.

168 Ndryshimet në Kodin Penal, të cilat u paraqitën nga Qeveria në shtator 2021 dhe për të cilat filloi një debat publik në Kuvend në dhjetor 2021, parashikojnë harmonizim të plotë me Konventën e Stambollit.

169 Neni 193 i Kodit Penal (Кривичен Законик).

170 Neni 21 i ‘Ligjit për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Dhuna ndaj Grave dhe Dhuna në Familje (Законот за спречување и заштита од насилство врз жените и семејно насилство)’, Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut Nr. 24/2021.

171 ‘Manastiri merr Qendrën Rajonale Këshillimore për Ndhimën dhe Mbështetjen e Grave dhe Fëmijëve Viktima të Dhunës me Bazë Gjimore dhe në Familje (Битола добива Регионален советодавен центар за помош и поддршка на жени и деца жртви на родово базирано и семејно насилство)’, Faqja zyrtare e Komunës së Bitolës, 7 mars 2022, <https://bit.ly/3Qung5>.

172 Ministria e Punës dhe Politikës Sociale, ‘Plani Kombëtar i Veprimit për Mbrojtjen, Promovimin dhe Përbushjen e të Drejtave të Njeriut të Grave dhe Vajzave Rrome 2022-2024 (Национален акциски план за заштита, unapreduвање и исполнување на чovekovите права на жените и девоjkите Ромки 2022-2024)’, nëntor 2021, shorturl.at/dorLZ

173 Shoqata Arsimore Rajonale e të Rinjve Romë “PPOMA” dhe Instituti për Hulumtime & Analizat e Politikave “Romalítico”, “Raporti Maqedonas mbi Monitorimin e Gjuhës së Urrejtjes Online kundër Romëve (Македонски извештај од мониторинг на онлајн говорот на омраза кон Ромите)”, dhjetor 2021, <https://bit.ly/3DMSMb4>.

174 Konferenca “Gjuha e urrejtjes kundër komunitetit rom në sferën online si pjesë e anti-ciganizmit” (Одржана конференцијата “Говор На омраза кон Ромската заедница во онлајн сферата како дел од антициганизмот”), Faqja zyrtare e Institutit për Kërkime dhe Analizat e Politikave - Romalítico, 18 shkurt 2022, <https://romalitico.org.php/en/vesti-news/93-releases/471konferija-konferenca-gorovova-omza-koni-mediumi>.

175 Komisioni për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi, “Paraqitja e Informacionit Publik (Доставување на информации од јавен карактер)”, 12 prill 2022.

Qeveria tërhoqi Projekt-Ligjin për Ndryshimin e Ligjit mbi Regjistrin Civil¹⁷⁶, një ditë para se të shqyrtohej nga Komisioni për Sistemin Politik dhe Marrëdhëniet Ndër-Badshkësive. Për një vit, ligji u bllokua në procedurat parlamentare si nga deputetët në pushtet, ashtu edhe nga ata të opozitës. Arsyetimi i Qeverisë për këtë akt është se ligji duhet të finalizohet. Sipas zëvendës kryeministrit Artan Grubi, “projekt-ligji u tërhoq sepse një shtetas fitoi një padi në Strasburg dhe ka nevojë të ndryshohet për t’u përputhur me vendimet e gjykatës.”¹⁷⁷ Rrjeti Kombëtar për Luftën kundër Homofobisë dhe Transfobisë dënon ashpër vendimin e Qeverisë për të tërhequr projektligjin. Sipas Rrjetit, Qeveria nuk përmbush detyrimin që del nga Aktgjykimi i Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut, X kundër Maqedonisë së Veriut për ndryshimin e zërave të gjinisë në regjistër.¹⁷⁸

Romët

Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut në seancën e katërbëdhjetë¹⁷⁹ shqyrtoi dhe miratoi Strategjinë për Përfshirjen e Romëve 2022-2030.¹⁸⁰ Strategjia e re u drejtua nga angazhimet e Deklaratës së Poznanit për vendet e Ballkanit Perëndimor për integrimin e romëve brenda procesit të zgjerimit të BE-së,¹⁸¹ edhe duke ndjekur udhëzimet e dhëna nga Kuadri Strategjik i BE-së për Romët.¹⁸² Për më tepër, Qeveria shqyrtoi dhe pranoi Planin Kombëtar të Veprimit për mbrojtjen, promovimin dhe përmbushjen e të drejtave të njeriut të grave dhe vajzave rome 2022-2024 me propozim të Ministrisë së Punës dhe Politikës Sociale.¹⁸³

Në përputhje me sa më sipër, u zhvillua një takim pune dy-ditor, ku morën pjesë përfaqësues të Qeverisë, Parlamentit, organizatave ndërkombëtare dhe të shoqërisë civile.¹⁸⁴ Ministri i Punës dhe Politikës Sociale prezantoi projektet dhe zgjidhjet ligjore që synojnë arritjen e qëllimeve specifike veçanërisht në fusha të tilla si arsimit, punësimi, strehimi dhe sigurimi i dokumenteve personale për personat që nuk i kanë ato.¹⁸⁵ Në takim u theksuan edhe përgatitjet për zbatimin e agjendës së gjelbër dhe digjitale dhe mënyrat për përfshirjen e romëve në to.¹⁸⁶

176 ENER, ‘Draft-Ligji për Ndryshimin e Ligjit për Gjendjen Civile (Предлог на Закон за изменување и дополнување на Законот за матична евиденција)’, 2019, <https://bit.ly/3JjKitk>.

177 ‘Projektligji i Qeverisë për Ricaktimin Gjinnor i tërhequr nga Deklarata e Noterisë (Повлечен владиниот предлог промен за промена на полот со нотарска изјава)’, TV 24, 22 mars 2022, <https://bit.ly/3ra8FTQ>.

178 ‘Rrjeti për Luftimin e Homofobisë dhe Transfobisë Dënon Vendimin për Tërheqjen e Propozimit për Ndryshime në Ligjin për Regjistrimet Personale (Мрежата за борба против хомофобија и трансфобија ја осудува Одлуката за повлекување на Предлогот за изменување и дополнување на Законот за матична евиденција)’, shkurtimisht O.

179 <https://vlada.mk/node/27774>.

180 ‘Strategjia për përfshirjen e romëve 2022-2030 (Стратегија за inkluzija na Romite 2022-2030)’ (Qeveria e Republikës së Maqedonisë së Veriut).

181 Këshilli i Bashkëpunimit Rajonal, “Deklarata e partnerëve të Ballkanit Perëndimor për integrimin e romëve në procesin e zgjerimit të BE-së” (Regional Cooperation Council, “Declaration of the Western Balkan Partners on Roma Integration in the EU Enlargement Process”)(5 korrik 2019)<<https://www.rcc.int/romaintegration2020/files/admin/docs/866ab25893dd6d9271ebccbfd195349e.pdf>>.

182 Komisioni Evropian, “Udhëzime për Planifikimin dhe Zbatimin e Kornizave Strategjike Kombëtare të Romëve” (European Commission, “Guidelines for Planning and Implementing National Roma Strategic Frameworks”)

183 Seanca e tridhjetë e katërt e qeverisë: Lirimi i masave kufizuese për të parandaluar përhapjen e koronavirusit (Триесет и четврта Владина седница: Олабавување на рестриктивните мерки за спречување на ширење на корonavirusот”).

184 Trençevska “: Përfshirja e plotë e romëve në shoqëri është një detyrim për të cilin punojmë së bashku (Тренчевска: инклузија на Ромите во општеството и обврска на која заедно работиме)’, Faqja zyrtare e Ministrisë së Punës dhe Politikës Sociale, 24 shkurt 2022, <https://bit.ly/3r8AMmv>.

185 Përfshirja e 400 fëmijëve romë në procesin e arsimit parashkollor me qëndrim falas në kopshte, 700 bursa në vit për nxënësit romë të shkollave të mesme, shkalla e lartë e punësimit të romëve në administratën shtetërore dhe publike, mbështetja e strehimit, në drejtim të legalizimit të banesave të tyre, të gjitha të deklaruara si qëllime të zbatuara nga ministria së bashku me partnerët që ka punuar në periudhën e kaluar.

186 Përfshirja e romëve në axhendën dixhitale kryesisht duke rritur aksesin në asetet dixhitale, arsimimin dixhital, mbështetjen e fëmijëve romë në fushën e arsimit, tregun e punës në drejtim të marrjes dhe përdorimit të aftësive të duhura, si dhe mbështetjen e sipërmarrësve romë për të dixhitalizuar aktivitetet e tyre. Në fushën e agjendës së gjelbër, përfshirja e romëve në ekonominë rrethore, me transformimin e sistemeve të menaxhimit për lloje të ndryshme të mbeturinave dhe burimeve të tjera, dhe përfshirja në modelet inovative të energjisë së rinovueshme.

Megjithatë, strehimi për romët ka mbetur një çështje shqetësuese. Komiteti i Helsinkit për të Drejtat e Njeriut njoftoi se disa familje rome përballen me një kthim në rrezik social. Përkatësisht, ata morën një vendim nga MPPS për të lënë qëndrimin e tyre të përkohshëm në qendrën e pranimit Vizbeg, pa bërë plane për integrimin e tyre të mëtejshëm në shoqëri.¹⁸⁷ Qëllimi i vendosjes së romëve nga Kalaj në strehimore të përkohshme në qendrën e pritjes në Vizbeg ishte t'i ndihmonte ata në përfshirjen e tyre në tregun e punës, t'u siguronte mbrojtje sociale dhe kujdes shëndetësor, dokumente identifikimi, që fëmijët të përfshiheshin në sistemin arsimor dhe të gjenin një zgjidhje të përhershme në lidhje me strehimin e tyre, me qëllimin përfundimtar për t'i nxjerrë ata nga varfëria. Dëbimi i tyre në këtë kohë pa ndonjë plan strehimi, të paktën për një periudhë kohe pas dëbimit nga qendra e pritjes, do t'i kthejë ata menjëherë në varfëri. Përveç kësaj, duke paraqitur raportin vjetor për vitin 2021, Avokati i Popullit vuri në dukje se familjet rome, banesat e improvizuara të të cilave u dogjën në nëntor 2021 në Gostivar, janë ende pa strehim të përshtatshëm.¹⁸⁸ KPMD ka vepruar mbi një ankesë të paraqitur nga Qendra Evropiane për të Drejtat e Romëve në Bruksel lidhur me ndarjen mbi baza etnike¹⁸⁹ dhe ka miratuar një rekomandim të përgjithshëm¹⁹⁰ lidhur me autoritetet lokale, drejtorët e shkollave, Ministrinë e Arsimit dhe Shkencës dhe SÇE.

187 'Familjet rome po përballen me dëbim të detyruar nga Qendra e Pranimit në Vizbeg (Ромски семејства се соочуваат со присилно иселување од прифатниот центар во Визбегово)', Faqja zyrtare e Komitetit të Helsinkit për të Drejtat e Njeriut të Republikës së Maqedonisë, 30 mars 2022, <https://bit.ly/3r45dKD>.

188 Avokati i Popullit i Republikës së Maqedonisë së Veriut, 'Raporti vjetor i vitit 2021 për nivelin e sigurimit të pajtueshmërisë, promovimit dhe mbrojtjes së të drejtave dhe lirive të njeriut (Годишен извештај за степенот на обезбедувањето почитување, унапредување и заштита на човековите слобodi и права 2021)'.

189 'Miratohet një rekomandim i përgjithshëm për desegregimin e fëmijëve romë kur regjistrohen në shkolla (Донесена општа препорака за десегрегација на децата Роми при упис во училиштата)', Faqja zyrtare e Komisionit për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi, 11 shkurt 2022, shorturl.at/ovDRY.

190 'Mendim (Мислење)' (Komisioni për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi, 8 shkurt 2022), <https://bit.ly/3NR2hL3>.

